

อิทธิพลของการดำเนินธุรกิจตามแนวทาง ESG ที่มีต่อความสัมพันธ์ระหว่างการนำ TFRS 15 มาถือ
ปฏิบัติและคุณภาพกำไร

นิภาส เจริญวรรณ

งานนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรบัญชีมหาบัณฑิต

คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา

2568

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยบูรพา

อิทธิพลของการดำเนินธุรกิจตามแนวทาง ESG ที่มีต่อความสัมพันธ์ระหว่างการนำ TFRS 15 มาถือ
ปฏิบัติและคุณภาพกำไร

นิภาส เจริญวรรณ

งานนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรบัญชีมหาบัณฑิต

คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา

2568

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยบูรพา

The Influence of Conducting Business according to ESG Guideline to the Relationship between
TFRS 15 Adoption and Earnings Quality

NIPART CHAROENWAN

AN INDEPENDENT STUDY SUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT OF
THE REQUIREMENTS FOR MASTER DEGREE OF ACCOUNTANCY

BURAPHA BUSINESS SCHOOL

BURAPHA UNIVERSITY

2025

COPYRIGHT OF BURAPHA UNIVERSITY

คณะกรรมการควบคุมงานนิพนธ์และคณะกรรมการสอบงานนิพนธ์ได้พิจารณางาน
นิพนธ์ของ นิภาส เจริญวรรณ ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
บัญชีมหาบัณฑิต ของมหาวิทยาลัยบูรพาได้

คณะกรรมการควบคุมงานนิพนธ์

คณะกรรมการสอบงานนิพนธ์

อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก

.....

(ดร.ศิรดา จารุตกานนท์)

ประธาน

.....
(รองศาสตราจารย์ ดร.สมบัติ ชำรงสินถาวร)

กรรมการ

.....
(ดร.ศิรดา จารุตกานนท์)

กรรมการ

.....
(ดร.ศักดิ์ชาย จันทร์เรือง)

.....
คณบดีคณะบริหารธุรกิจ

(รองศาสตราจารย์ ดร. พรรณี พิมพันธ์ศรี)

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา อนุมัติให้รับงานนิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของ
การศึกษาตามหลักสูตรบัญชีมหาบัณฑิต ของมหาวิทยาลัยบูรพา

.....
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(รองศาสตราจารย์ ดร.วิทวัส แจ่มเยี่ยม)

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

62920006: สาขาวิชา: -; บช.ม. (-)

คำสำคัญ: มาตรฐานรายงานทางการเงินฉบับที่ 15 / คุณภาพกำไร / ESG

นิภาส เจริญวรรณ : อิทธิพลของการดำเนินธุรกิจตามแนวทาง ESG ที่มีต่อความสัมพันธ์ระหว่างการนำ TFRS 15 มาถือปฏิบัติและคุณภาพกำไร. (The Influence of Conducting Business according to ESG Guideline to the Relationship between TFRS 15 Adoption and Earnings Quality) คณะกรรมการควบคุมงานนิพนธ์: ศิรดา จารุตกานนท์ ปี พ.ศ. 2568.

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลกระทบของการนำมาตรฐานรายงานทางการเงินฉบับที่ 15 เรื่องรายได้จากสัญญาที่ทำกับลูกค้า (TFRS 15) มาถือปฏิบัติต่อคุณภาพกำไรของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย รวมถึงศึกษาถึงอิทธิพลของการดำเนินธุรกิจตามแนวทาง ESG (Environmental, Social and Governance) ที่มีต่อความสัมพันธ์ระหว่างการนำ TFRS 15 มาถือปฏิบัติและคุณภาพกำไร ผู้วิจัยเก็บข้อมูลจากบริษัทจดทะเบียนในช่วงก่อนและหลังการประกาศใช้ TFRS 15 ในระหว่างปี 2559 – 2561 และ 2562 – 2565 ผู้วิจัยวัดคุณภาพกำไรโดยใช้รายการคงค้างที่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้บริหาร จากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงพรรณนาและการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณ

ผลการวิจัยนี้พบว่า การนำมาตรฐาน TFRS15 มาถือปฏิบัติ ไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับคุณภาพกำไร แต่เมื่อนำการดำเนินธุรกิจตามแนวทาง ESG เป็นตัวแปรกำกับพบความสัมพันธ์เชิงลบอย่างมีนัยสำคัญระหว่างการนำมาตรฐาน TFRS15 มาถือปฏิบัติและคุณภาพกำไร ซึ่งแสดงให้เห็นว่าบริษัทที่ดำเนินธุรกิจตามแนวทาง ESG มีคุณภาพกำไรที่ดีขึ้นหลังจากการนำมาตรฐาน TFRS15 มาถือปฏิบัติ ผลการวิจัยนี้สนับสนุนแนวคิดที่ว่าบริษัทที่ให้ความสำคัญกับการดำเนินธุรกิจตามแนวทาง ESG มักมีการกำกับดูแลกิจการที่ดีและมีความโปร่งใสในรายงานทางการเงิน ซึ่งช่วยลดโอกาสในการจัดการกำไรของผู้บริหารลง

62920006: MAJOR: -; M.Acc. (-)

KEYWORDS: TFRS15 / Earnings Quality / ESG

NIPART CHAROENWAN : THE INFLUENCE OF CONDUCTING BUSINESS
ACCORDING TO ESG GUIDELINE TO THE RELATIONSHIP BETWEEN TFRS 15
ADOPTION AND EARNINGS QUALITY. ADVISORY COMMITTEE: SIRADA
JARUTAKANONT, Ph.D. 2025.

This research aims to study the impact of adopting Thai Financial Reporting Standard No. 15 (TFRS 15) concerning Revenue from Contracts with Customers on the earnings quality of companies listed on the Stock Exchange of Thailand. It also investigates the influence of conducting business according to ESG (Environmental, Social, and Governance) guidelines on the relationship between TFRS 15 adoption and earnings quality. Data was collected from listed companies during the periods before and after the enforcement of TFRS 15 during year 2016 – 2018 and year 2019 – 2022. The responder measured earnings quality by using discretionary accruals data is analyzed by using descriptive statistics and multiple regression analysis.

The research findings indicate that the adoption of TFRS 15 is not statistically significant related with earnings quality. However, when considering the influence of conducting business according to ESG guidelines, the research find the negative relationship between TFRS 15 adoption and earnings quality. This suggests that companies conducting business according to ESG guidelines experienced improved earnings quality after TFRS 15 adoption. These research results support the idea that companies prioritizing ESG practices tend to have good corporate governance and transparency in financial reporting, which helps to reduce opportunities for earnings management.

กิตติกรรมประกาศ

งานนิพนธ์นี้สำเร็จได้ด้วยความกรุณาอย่างยิ่งจาก ดร.ศิริดา จารุตกานนท์ ที่กรุณาให้คำปรึกษาชี้แนะแนวทาง และแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ด้วยความเมตตาและเอาใจใส่ต่อศิษย์เสมอมา ผู้วิจัยจึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้ และขอกราบขอบพระคุณ ดร.ศักดิ์ชาย จันทร์เรือง และ รศ.ดร.สมบัติ ชำรงสินถาวร ซึ่งได้สละเวลามาเป็นประธานและกรรมการในการสอบงานนิพนธ์ฉบับนี้ อีกทั้งยังให้คำแนะนำเพิ่มเติมจนทำให้งานนิพนธ์นี้สำเร็จด้วยดี

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณบิดา มารดา ที่คอยอบรมเลี้ยงดูและส่งเสริมด้านการศึกษาเป็นอย่างดีและขอบคุณภรรยา บุตรีดา อันเป็นที่รักที่เป็นแรงผลักดัน ให้กับผู้วิจัยตลอดมา รวมถึงเพื่อน อภิวัฒน์ เพื่อนวัชรา น้องปพิชญา และทุกท่านที่ไม่ได้กล่าวถึงในที่นี้ ที่คอยให้ความช่วยเหลือและเป็นกำลังใจให้แก่ผู้วิจัยตลอดระยะเวลาที่ทำงานนิพนธ์นี้

คุณค่าและประโยชน์อันพึงเกิดจากงานนิพนธ์นี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณบิดา มารดา อาจารย์ศิริดา และผู้มีพระคุณทุกท่านด้วยความเคารพ และหากงานนิพนธ์นี้มีข้อบกพร่องประการใด ผู้วิจัยขอน้อมรับไว้แต่เพียงผู้เดียว

นิภาส เจริญวรรณ

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญ	ช
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของงานวิจัย	3
ขอบเขตงานวิจัย	3
สมมติฐานงานวิจัย	3
กรอบแนวคิดงานวิจัย	5
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	5
บทที่ 2 เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	6
มาตรฐานรายงานทางการเงินฉบับที่ 15 เรื่องรายได้จากสัญญาที่ทำกับลูกค้า	6
การดำเนินธุรกิจตามแนวทาง ESG	9
แนวคิดคุณภาพกำไร	17
เทคนิคในการวิเคราะห์คุณภาพกำไร	19
การวัดคุณภาพกำไรผ่านรายการคงค้าง	20
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	27
บทที่ 3 วิธีการดำเนินงานวิจัย	31
กลุ่มตัวอย่าง	31
วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล	31

สถิติที่ใช้ในการวิจัย	32
แบบจำลองที่ใช้ในการวิจัย	32
ตัวแปรและการวัดค่าตัวแปร	33
บทที่ 4 ผลการวิจัยและอภิปรายผล	37
กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา.....	37
ผลการวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics)	38
ผลการวิเคราะห์สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics).....	40
1.1 ผลการวิเคราะห์สหสัมพันธ์ (Correlation Analysis).....	40
1.2 ผลการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุ (Multiple Regression Analysis).....	41
สรุปผลการทดสอบสมมติฐานงานวิจัย.....	42
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ	44
สรุปผล.....	44
อภิปรายผลการวิจัย	45
ข้อเสนอแนะงานวิจัย	45
ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป	46
บรรณานุกรม	47
ประวัติย่อของผู้วิจัย	52

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ตามที่สภาวิชาชีพบัญชีได้ประกาศใช้มาตรฐานรายงานทางการเงิน ฉบับที่ 15 เรื่องรายได้ จากสัญญาที่ทำกับลูกค้า (IFRS 15) โดยมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2562 เป็นต้นมา นั้น มาตรฐานดังกล่าวได้นำมาใช้แทนมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 18 เรื่องรายได้ มาตรฐานการบัญชี ฉบับที่ 11 เรื่องสัญญาก่อสร้าง การตีความมาตรฐานรายงานทางการเงิน ฉบับที่ 13 เรื่องโปรแกรม สิทธิพิเศษแก่ลูกค้า การตีความมาตรฐานรายงานทางการเงิน ฉบับที่ 15 เรื่องสัญญาสำหรับการ ก่อสร้างอสังหาริมทรัพย์ การตีความมาตรฐานรายงานทางการเงิน ฉบับที่ 18 เรื่องการ โอน สิทธิจากลูกค้า และการตีความมาตรฐานการบัญชี ฉบับที่ 31 เรื่องรายได้ - รายการแลกเปลี่ยน เกี่ยวกับบริการโฆษณา เพื่อลดความไม่สอดคล้องและข้อขัดแย้งของข้อกำหนดเดิม และลดจำนวน ข้อกำหนดที่กิจการต้องอ้างอิงเพื่อให้การจัดทำงบการเงินง่ายขึ้น ดังนั้น คณะกรรมการ มาตรฐานการบัญชี (IASB) จึงขอรวบรวมทุกฉบับที่เกี่ยวข้องกับการรับรู้รายได้ให้มาอยู่ในฉบับ เดียวกัน ทำให้แนวคิดรวมถึงหลักการในการรับรู้รายได้ถูกกำหนดไว้อย่างกว้างๆ โดยใช้หลัก principle base ซึ่งเปิดโอกาสให้ผู้บริหารใช้ดุลยพินิจในการรับรู้รายได้มากขึ้น

มาตรฐานรายงานทางการเงินฉบับที่ 15 เรื่องรายได้จากสัญญาที่ทำกับลูกค้า ได้กำหนด แนวทางไว้ว่า กิจการจะรับรู้รายได้เพื่อแสดงการส่งมอบสินค้าหรือบริการที่สัญญาให้ลูกค้าใน จำนวนเงินที่สะท้อนถึงสิ่งตอบแทนที่กิจการคาดว่าจะมีสิทธิได้รับจากการแลกเปลี่ยนสินค้าหรือ บริการนั้น จะคำนึงถึงการโอนการควบคุมเป็นหลัก (สีลปพร, 2563) จากเดิมที่รับรู้รายได้เมื่อมีการ โอนความเสี่ยงและผลตอบแทน การเปลี่ยนแปลงหลักดังกล่าวจะส่งผลกระทบต่อตัวเลขรายได้ใน งบการเงินทั้งในส่วนของมูลค่าและจังหวะเวลาในการรับรู้รายได้ งานวิจัยในอดีตพบว่าการนำ มาตรฐานรายงานทางการเงินฉบับดังกล่าวมาใช้ จะช่วยลดความไม่เท่าเทียมกันของข้อมูลและเพิ่ม คุณภาพของตัวเลขในงบการเงินและลด โอกาสในการปรับแต่งกำไรของผู้บริหารซึ่งส่งผลให้คุณภาพ กำไรสูงขึ้น (Bova & Pereira, 2012; Hameed, 2019)

จากงานวิจัยในอดีตที่ผ่านมาจะเห็นได้ว่าเมื่อมีการนำมาตรฐานรายงานทางการเงินฉบับ ใหม่มาถือปฏิบัติย่อมมีผลกระทบต่อระยะเวลาในการรับรู้รายได้หรือจำนวนรายได้ที่แสดงในงบ

การเงิน (Ciesielski and Weirich, 2011) รวมถึงรายการคงค้างที่เกิดจากดุลยพินิจของผู้บริหารและคุณภาพกำไร (วงศ์มณี, 2563) ซึ่งคุณภาพกำไรนั้นถือเป็นข้อมูลที่สำคัญในรายงานทางการเงินที่ใช้ในการวิเคราะห์ถึงประสิทธิภาพในการดำเนินงานกิจการ ความถูกต้องและความโปร่งใสของรายงานทางการเงินของกิจการ (Dechow, P., & Schrand, C., 2004) กำไรที่มีคุณภาพจะช่วยผู้ใช้งบการเงินพยากรณ์กำไรของกิจการในอนาคตได้ (Dichev et al. 2013) และเป็นข้อมูลในการพยากรณ์กระแสเงินสดที่คาดว่าจะได้รับ (ศิลาพร, 2563)

ในปัจจุบันกระแสการลงทุนอย่างยั่งยืนยังคงได้รับความสนใจจากผู้ลงทุน ซึ่งผู้ลงทุนได้ตระหนักถึงความเชื่อมโยงระหว่างความยั่งยืนและผลประโยชน์ทางการเงิน รวมถึงการที่ผู้ลงทุนและผู้บริโภคต่างต้องการให้บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยทำธุรกิจอย่างมีความรับผิดชอบต่อสังคม โดยตั้งแต่ปี 2558 ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยจัดทำ “รายชื่อหุ้นยั่งยืน THSI (Thailand Sustainability Investment)” ซึ่งเป็นหุ้นของบริษัทจดทะเบียนที่มีการดำเนินธุรกิจอย่างยั่งยืนโดยคำนึงถึงสิ่งแวดล้อม มีความรับผิดชอบต่อสังคม และมีการบริหารงานตามหลักบรรษัทภิบาล (ESG) ซึ่งธุรกิจที่มี ESG ที่ดีจะสะท้อนให้เห็นถึงความสามารถในการแข่งขันและศักยภาพของการเติบโตในระยะยาวรวมถึงมีผลกระทบต่อคุณภาพกำไร (ชนาภรณ์, 2565) ซึ่งปัจจัยที่มีผลกระทบต่อคุณภาพกำไรมากที่สุดคือด้านธรรมาภิบาล (Governance) (ศรารักษ์, 2563)

งานวิจัยในอดีตพบว่าบริษัทจดทะเบียนที่ดำเนินธุรกิจและจัดทำรายงานความยั่งยืนตามแนวทาง ESG ส่งผลกระทบต่อคุณภาพกำไร (ชนาภรณ์, 2565) และการเปิดเผยดังกล่าวทำให้คุณภาพกำไรดีขึ้น (ศรารักษ์, 2563) ในขณะเดียวกัน Bari Litt (2014) ได้ศึกษาการเปิดเผยข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อมกับการจัดการคุณภาพกำไรพบว่า การเปิดเผยข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อมมีความสัมพันธ์เชิงลบกับการจัดการคุณภาพกำไร เพราะบริษัทที่มีความคิดริเริ่มในการเปิดเผยข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อมจะมีรายได้เพิ่มขึ้น จากประเด็นดังกล่าวผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการนำมาตรฐานรายงานทางการเงินฉบับที่ 15 มาถือปฏิบัติ กับคุณภาพกำไรของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย และอิทธิพลกำกับของการดำเนินธุรกิจตามแนวทาง ESG ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยที่ส่งผลต่อคุณภาพกำไรจากการนำมาตรฐานรายงานทางการเงินฉบับที่ 15 มาถือปฏิบัติ

วัตถุประสงค์ของงานวิจัย

1. เพื่อศึกษาผลกระทบของการนำมาตราฐานรายงานทางการเงินฉบับที่ 15 เรื่องรายได้จากสัญญาที่ทำกับลูกค้า มาถือปฏิบัติ ต่อคุณภาพกำไรกับบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย
2. เพื่อศึกษาผลอิทธิพลกำกับจากการดำเนินธุรกิจตามแนวทาง ESG ที่มีต่อความสัมพันธ์ระหว่างการนำมาตราฐานรายงานทางการเงินฉบับที่ 15 เรื่องรายได้จากสัญญาที่ทำกับลูกค้า มาถือปฏิบัติกับคุณภาพกำไร ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

ขอบเขตงานวิจัย

งานวิจัยนี้ศึกษาโดยใช้ข้อมูลของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยจากบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยในช่วงปี พ.ศ. 2559 - 2561 และ พ.ศ. 2562 – 2565 เนื่องจากเป็นช่วง ก่อนและหลังมีการนำมาตราฐานรายงานทางการเงินฉบับที่ 15 มาถือปฏิบัติ โดยเลือกทุกกลุ่มอุตสาหกรรมยกเว้นกลุ่มธุรกิจการเงิน กลุ่มเงินทุนและหลักทรัพย์ กลุ่มประกันชีวิตและประกันภัย และบริษัทที่อยู่ระหว่างการฟื้นฟูกิจการ เนื่องจากกลุ่มธุรกิจดังกล่าวมีวิธีการปฏิบัติทางการบัญชีที่แตกต่างจากกลุ่มอื่นๆ

สมมติฐานงานวิจัย

ผลกระทบจากการนำมาตราฐานรายงานทางการเงินฉบับที่ 15 มาถือปฏิบัติต่อคุณภาพกำไร

จากการศึกษาในอดีตพบว่า การนำมาตราฐานรายงานทางการเงินฉบับที่ 15 เรื่องรายได้ สัญญาที่ทำกับลูกค้า มาถือปฏิบัติเป็นปีแรกในประเทศไทยส่งผลให้การเปลี่ยนแปลงของรายได้รวมและรายการคงค้างรวมลดลง (ศิลปพร, 2563) สอดคล้องกับงานวิจัยของ วงศ์มณี (2563) พบว่าการนำมาตราฐานรายงานทางการเงิน TFRS15 มาถือปฏิบัติ ทำให้ค่าสัมบูรณ์ของรายการคงค้างที่เกิดจากดุลยพินิจของผู้บริหารลดลง และทำให้คุณภาพกำไรเพิ่มขึ้น นอกจากนี้ Bova & Pereira (2012) และ Hameed (2019) ยังพบว่า การนำมาตราฐานรายงานทางการเงินฉบับดังกล่าวมาใช้ จะช่วยลดโอกาสในการปรับแต่งกำไรของผู้บริหารซึ่งส่งผลต่อคุณภาพกำไรสูงขึ้น ในขณะที่ Souza, Gonçalves & Silva (2022) ได้มีการศึกษาเกี่ยวกับการปฏิบัติตาม Five Step Model ผลการศึกษาบ่งชี้ว่าคุณภาพรายได้โดยรวมลดลงหลังจากการนำ IFRS15 มาถือปฏิบัติ ส่งผลให้การจัดการรายได้เพิ่มขึ้น สอดคล้องกับ Darabee, T., & Mousa, A. (2024) ได้ศึกษาถึงผลกระทบของการนำมาตราฐานรายงาน

ทางการเงินฉบับดังกล่าวมาถือปฏิบัติในประเทศปาเลสไตน์ครอบคลุมระยะเวลา 2014 – 2021 พบว่าค่าสัมบูรณ์ของรายการคงค้างที่เกิดจากดุลยพินิจของผู้บริหารเพิ่มขึ้น และทำให้คุณภาพกำไรลดลง จากผลของงานวิจัยในอดีตดังกล่าว จึงเป็นที่มาของสมมติฐานงานวิจัยดังนี้

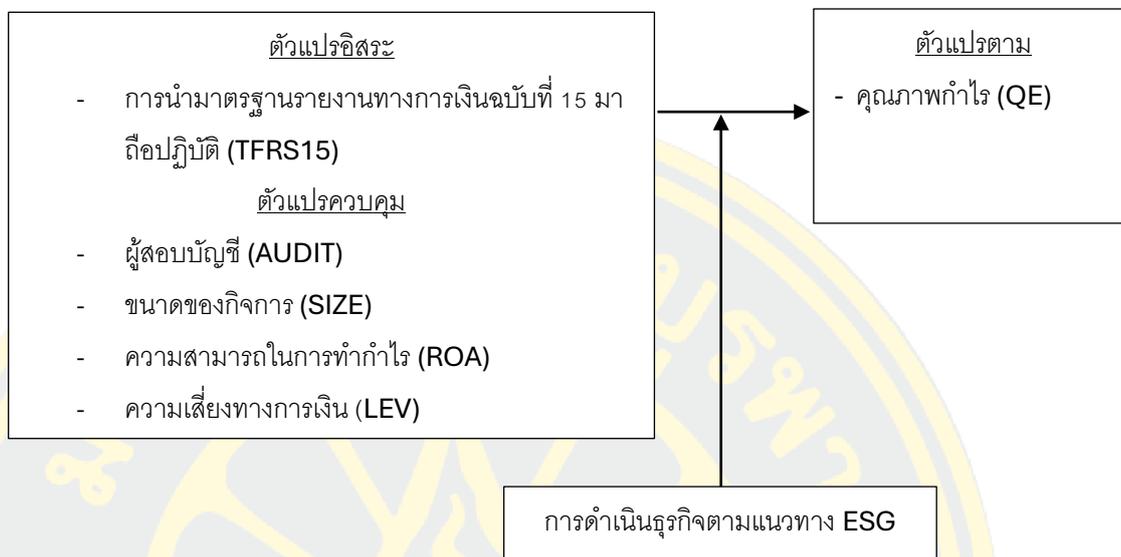
H1: การนำมาตราฐานรายงานทางการเงิน TFRS15 มาถือปฏิบัติส่งผลกระทบต่อคุณภาพกำไรของบริษัท

การดำเนินธุรกิจตามแนวทาง ESG มีอิทธิพลต่อความสัมพันธ์ระหว่างการนำมาตราฐานรายงานทางการเงินฉบับที่ 15 เรื่อง รายได้จากสัญญาที่ทำกับลูกค้า (TFRS15) มาถือปฏิบัติและคุณภาพกำไร

งานวิจัยในอดีตพบว่าบริษัทที่มีผลการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อม สังคม และบรรษัทภิบาลที่ดี มีผลกระทบเชิงบวกต่อคุณภาพกำไรของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (ชลลดา เดิฟ และ พัทธนันท์เพชรชูเชิด, 2562) สอดคล้องกับงานวิจัยของ ทอฝัน คำวงศ์และคณะ (2562) ที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างบรรษัทภิบาลและคุณภาพกำไรซึ่งพบว่าเมื่อสัดส่วนหุ้นที่ถือโดยผู้บริหารและคณะกรรมการของบริษัทเพิ่มขึ้นจะส่งผลให้คุณภาพกำไรเพิ่มขึ้น และสรารักษ์ (2563) พบว่าบริษัทที่ดำเนินธุรกิจตามแนวทาง ESG จะมีคุณภาพกำไรที่ดีเมื่อมีการเปิดเผยข้อมูล โดยเฉพาะข้อมูลด้านธรรมาภิบาล สอดคล้องกับงานวิจัยของ ธนาภรณ์ (2565) ที่พบว่าบริษัทจดทะเบียนที่ดำเนินธุรกิจและจัดทำรายงานความยั่งยืนตามแนวทาง ESG ส่งผลกระทบต่อคุณภาพกำไร โดยการเปิดเผยดังกล่าวทำให้คุณภาพกำไรดีขึ้น (สรารักษ์, 2563) ในขณะเดียวกัน Barri Litt (2014) ได้ศึกษาการเปิดเผยข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อมกับการจัดการคุณภาพกำไรพบว่า การเปิดเผยข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อมมีความสัมพันธ์เชิงลบกับการจัดการคุณภาพกำไร เพราะบริษัทที่มีความคิดริเริ่มในการเปิดเผยข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อมจะมีรายได้เพิ่มขึ้น จากผลของงานวิจัยในอดีตดังกล่าว จึงเป็นที่มาของสมมติฐานงานวิจัยดังนี้

H2: การดำเนินธุรกิจตามแนวทาง ESG มีอิทธิพลต่อความสัมพันธ์ระหว่างการนำมาตราฐานรายงานทางการเงินฉบับที่ 15 มาถือปฏิบัติ (TFRS15) และคุณภาพกำไร

กรอบแนวคิดงานวิจัย

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. นักลงทุนหรือผู้ที่สนใจ สามารถนำข้อมูลไปใช้ในการตัดสินใจการลงทุนได้
2. ผู้บริหารสามารถศึกษาเพื่อให้ทราบถึงผลกระทบกับการนำ TFRS15 มาถือปฏิบัติต่อคุณภาพกำไรและผลกระทบจากการดำเนินงานตามแนวทาง ESG ที่มีต่อคุณภาพกำไรเมื่อนำ TFRS15 มาถือปฏิบัติ
3. ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยรับรู้ถึงผลกระทบของการนำมาตราฐานรายงานทางการเงินฉบับที่ 15 เรื่องรายได้จากสัญญาที่ทำกับลูกค้า มาใช้และส่งเสริมให้บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยมีการดำเนินธุรกิจตามแนวทาง ESG เพิ่มขึ้น
4. สภาวิชาชีพบัญชีในพระบรมราชูปถัมภ์ได้ทราบถึงผลกระทบของการนำมาตราฐานรายงานทางการเงินฉบับที่ 15 เรื่อง รายได้จากสัญญาที่ทำกับลูกค้า มาถือปฏิบัติกับบริษัทที่ดำเนินธุรกิจตามแนวทาง ESG เพื่อเป็นประโยชน์และแนวทางในการพัฒนามาตรฐานฉบับดังกล่าว เพิ่มความเชื่อมั่นให้แก่นักลงทุนและผู้มีส่วนได้เสีย

บทที่ 2

เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงผลกระทบจากการนำมาตราฐานรายงานทางการเงิน ฉบับที่ 15 เรื่อง รายได้จากสัญญาที่ทำกับลูกค้า (TFRS15) มาถือปฏิบัติที่มีผลกระทบต่อคุณภาพกำไรของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย และบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยที่ดำเนินธุรกิจตามแนวทาง ESG ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาค้นคว้าแนวคิด ทฤษฎีต่างๆ รวมถึงผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

1. มาตรฐานรายงานทางการเงินฉบับที่ 15 เรื่องรายได้จากสัญญาที่ทำกับลูกค้า
2. การดำเนินธุรกิจตามแนวทาง ESG
3. แนวคิดคุณภาพกำไร
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

มาตรฐานรายงานทางการเงินฉบับที่ 15 เรื่องรายได้จากสัญญาที่ทำกับลูกค้า

รายได้เป็นรายการที่มีความซับซ้อนและมีความสำคัญต่อการวัดผลการดำเนินงานของกิจการเป็นอย่างมาก ส่งผลให้การรับรู้รายได้เป็นประเด็นที่ได้รับความสนใจเป็นอย่างยิ่งทั้งจากกิจการและผู้ใช้งบการเงิน ตามหลักการรับรู้รายได้ภายใต้ U.S. GAAP ได้แบ่งคู่มือ สำหรับการรับรู้รายได้เป็น 2 ระดับ ระดับแรกคือการรับรู้รายได้ตามนิยามของรายได้และหลักการรับรู้รายได้อย่างง่ายตาม FASB Concepts Statements (FASB Concepts Statement No.5: CON 5 และ FASB Concepts Statement No.6: CON 6) และระดับที่สองเป็นหลักการรับรู้รายได้เฉพาะสำหรับแต่ละลักษณะของธุรกิจหรือแต่ละธุรกรรม ซึ่งจะมีความแตกต่างกันออกไปตามข้อกำหนดต่าง ๆ เช่น Accounting Principles Board (APB) Opinions, FASB Statements American Institute of Certified Public Accountants (AICPA), Audit and Accounting Guides, AICPA Statements of Position (SOPs), Emerging Issues Task Force (EITF) Issues FASB Interpretations, Securities and Exchange Commission (SEC) Staff Accounting Bulletins (SABs) (Amr M. Khamis, 2016)

โดยประกาศเหล่านี้ได้ถูกพัฒนาเพื่อเป็นแนวทางในการรับรู้รายได้สำหรับกิจการที่มีความเฉพาะทาง และสำหรับแก้ปัญหาธุรกรรมที่มีความเฉพาะเจาะจง อย่างไรก็ตามเมื่อรูปแบบของธุรกิจมีความหลากหลายมากขึ้น รูปแบบการรับรู้รายได้ก็มีความแตกต่างกันออกไป จึงต้องมีการออกคู่มือหรือประกาศเพิ่มเติมเพื่อรองรับรูปแบบของรายได้ที่มีความซับซ้อน ส่งผลให้ภายหลังมีประกาศเพิ่มเติมเรื่องการรับรู้รายได้สำหรับแต่ละรูปแบบธุรกิจมากกว่า 200 ฉบับ (Schipper et al.,

2009) ซึ่งก่อให้เกิดข้อขัดแย้งขึ้นทั้งในประเด็นของความไม่สอดคล้องกันกับคำจำกัดความขององค์ประกอบของงบการเงิน และความแตกต่างกันของขั้นตอนการรับรู้รายได้สำหรับธุรกรรมที่มีลักษณะเชิงเศรษฐกิจเหมือนกันแต่ระบุวิธีการรับรู้รายได้ที่ต่างกัน จากความขัดแย้งนี้ส่งผลให้รายการรายได้ขาดคุณสมบัติของการเปรียบเทียบกันได้ ซึ่งกระทบต่อผู้ใช้งบการเงินที่ต้องการประเมินผลการดำเนินงานของกิจการหรือเปรียบเทียบผลการดำเนินงานของธุรกิจในอุตสาหกรรมที่แตกต่างกัน เมื่อรูปแบบที่มาของรายได้เริ่มมีความซับซ้อนมากขึ้น มาตรฐานหรือหลักการเกี่ยวกับการรับรู้รายได้ที่มีอยู่เริ่มไม่เพียงพอ ประกอบกับการลงทุนข้ามประเทศมีความแพร่หลายมากขึ้น การเปรียบเทียบงบการเงินที่ใช้หลักการบัญชีต่างกันจึงเป็นเรื่องที่ยาก จากประเด็นนี้ส่งผลให้ FASB และ IASB เล็งเห็นความจำเป็นในการจัดทำมาตรฐานระดับสากลเพื่อให้นักลงทุนสามารถใช้งบการเงินที่มีคุณภาพและสามารถเปรียบเทียบข้อมูลทางการเงินได้อย่างง่ายดาย

ในเดือนกันยายน 2002 FASB และ IASB ได้เซ็นสัญญาใน Norwalk Agreement ซึ่งเป็นทำข้อตกลงเพื่อออกมาตรฐานการบัญชีใหม่ระดับสากล ลดช่องว่างและกำจัดข้อขัดแย้งระหว่าง U.S. GAAP และ IFRS โดยวัตถุประสงค์ในการพัฒนามาตรฐานการบัญชีร่วมกันคือ

- (1) ขจัดความไม่สอดคล้องกันและแก้ไขข้อบกพร่องของหลักการรับรู้รายได้เดิมที่มีอยู่
- (2) ปรับปรุงและพัฒนากรอบแนวคิดเพื่อแก้ไขปัญหา เรื่องหลักการรับรู้รายได้ที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต
- (3) เพื่อให้การรับรู้รายได้ของแต่ละกิจการ อุตสาหกรรม ประเทศ และตลาดทุนสามารถนำมาเปรียบเทียบกันได้
- (4) ปรับปรุงข้อกำหนดด้านการเปิดเผยข้อมูล เพื่อให้ผู้ใช้งบการเงินได้รับข้อมูลที่เป็นประโยชน์มากขึ้น
- (5) พัฒนาให้งบการเงินสามารถจัดทำได้ง่ายยิ่งขึ้น โดยการลดจำนวนข้อกำหนดต่าง ๆ ที่กิจการต้องอ้างอิงถึง

ในเดือนพฤษภาคม 2014 คณะกรรมการได้ออกมาตรฐานการรายงานทางการเงิน ฉบับที่ 15 เรื่อง รายได้จากสัญญาที่ทำกับลูกค้า (IFRS 15) ได้กำหนดหลักเกณฑ์ในการวัดมูลค่าของรายได้ และช่วงเวลาที่รับรู้รายได้ที่เกิดขึ้น โดยหลักการสำคัญในการรับรู้รายได้ของมาตรฐานนี้คือ กิจการต้องรับรู้รายได้เพื่อแสดงการส่งมอบสินค้าหรือบริการที่สัญญาให้ลูกค้า ในจำนวนเงินที่สะท้อนถึงสิ่งตอบแทนที่กิจการคาดว่าจะมีสิทธิจากการแลกเปลี่ยนกับสินค้าหรือบริการนั้น ๆ การส่งมอบจะเกิดขึ้นเมื่อลูกค้ามีอำนาจในการควบคุมสินค้าหรือบริการ โดยจะทำการรับรู้รายได้เมื่อมีการโอนอำนาจการควบคุมไม่ว่าจะเป็น ณ เวลาใดเวลาหนึ่ง (Point in time) หรือ ตลอดช่วงเวลาหนึ่ง (Over time)

ในประเทศไทย สภาวิชาชีพบัญชี ได้ประกาศใช้มาตรฐานการรายงานทางการเงิน ฉบับที่ 15 เรื่อง รายได้จากสัญญาที่ทำกับลูกค้า (IFRS 15) โดยกิจการต้องใช้มาตรฐานการรายงานทางการเงินฉบับนี้ สำหรับรอบระยะเวลารายงานที่เริ่มในหรือหลังวันที่ 1 มกราคม 2562 เป็นต้นไป โดยอนุญาตให้นำมาใช้ก่อนวันที่มีผลบังคับใช้ได้ โดยหากกิจการที่ใช้มาตรฐานการรายงานทางการเงินฉบับนี้ สำหรับงวดก่อนวันที่มีผลบังคับใช้ กิจการต้องเปิดเผยข้อเท็จจริงดังกล่าว ซึ่งมาตรฐานการรายงานทางการเงินฉบับนี้เป็นมาตรฐานใหม่ที่รวบรวมเรื่องรายได้ไว้ในที่เดียว และยกเลิกมาตรฐานเกี่ยวกับรายได้เรื่องอื่น ๆ ที่เคยใช้มา ได้แก่

1. มาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 11 เรื่องสัญญาก่อสร้าง
2. มาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 18 เรื่องรายได้
3. การตีความมาตรฐานรายงานทางการเงิน ฉบับที่ 13 เรื่อง โปรแกรมสิทธิพิเศษแก่ลูกค้า
4. การตีความมาตรฐานรายงานทางการเงิน ฉบับที่ 15 เรื่องสัญญาสำหรับการก่อสร้างอสังหาริมทรัพย์
5. การตีความมาตรฐานรายงานทางการเงิน ฉบับที่ 18 เรื่องการโอนสินทรัพย์จากลูกค้า
6. การตีความมาตรฐานการบัญชี ฉบับที่ 31 เรื่องรายได้ - รายการแลกเปลี่ยนเกี่ยวกับบริการโฆษณา

ซึ่งการจัดทำมาตรฐานดังกล่าวเป็นความร่วมมือกันของคณะกรรมการมาตรฐานการบัญชีระหว่างประเทศและคณะกรรมการมาตรฐานการบัญชีของสหรัฐอเมริกาเพื่อให้มาตรฐานเรื่องรายได้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน

มาตรฐานการรายงานทางการเงิน ฉบับที่ 15 เรื่อง รายได้จากสัญญาที่ทำกับลูกค้า (IFRS 15) ได้กำหนดขั้นตอนในการรับรู้รายได้ตาม IFRS 15 แบ่งเป็น 5 ขั้นตอน

- (1) ระบุสัญญาที่ทำกับลูกค้า
- (2) ระบุภาระที่ต้องปฏิบัติตามสัญญา
- (3) การกำหนดราคาของรายการ
- (4) บันทึกราคาของรายการให้กับภาระที่ต้องปฏิบัติที่รวมอยู่ในสัญญา
- (5) รับรู้รายได้เมื่อ (หรือในขณะที่) กิจการปฏิบัติตามภาระที่ต้องปฏิบัติเสร็จสิ้น

การรับรู้รายได้ตามขั้นตอนดังกล่าว กิจการต้องพิจารณาถึงขั้นตอนการรับรู้รายได้แต่ละขั้นตอน และคำนึงการโอนการควบคุมเป็นหลัก กล่าวคือ หากการทำสัญญากับลูกค้าไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไข กิจการจะไม่สามารถรับรู้รายได้ดังกล่าวได้ รวมทั้งการพิจารณาการบันทึกราคาขายให้กับภาระที่ต้องปฏิบัติ จะทำให้จำนวนรายได้ถูกบันทึกบางส่วนไปให้กับรายการอื่น กล่าวคือ หากการทำสัญญาขายนั้นพ่วงการบริการด้วยจำนวนรายได้ที่เคยรับรู้ตามมาตรฐานบัญชีแบบเดิม (TAS 18)

กิจการอาจรับรู้รายได้ทั้งจำนวน แต่เมื่อนำมาตรฐานรายงานทางการเงินฉบับใหม่มาใช้แล้ว จำนวนรายได้ต้องถูกปรับส่วนไปให้กับการบริการ (หนี้สิน) ส่วนหนึ่งและกิจการจะทยอยโอนจำนวนดังกล่าวเป็นรายได้ในช่วงที่กิจการบรรลุภาวะผูกพัน ในกรณีที่ให้ส่วนลด หรือสิ่งตอบแทนอื่น ๆ กับลูกค้า หรือกิจการจะได้รับสิ่งตอบแทนอื่น ๆ จากลูกค้า เนื่องจากเป็นภาระที่ต้องปฏิบัติตามกิจการต้องนำไปปรับปรุงราคาขาย ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อจำนวนรายได้ที่รับรู้ กิจการที่ได้รับผลกระทบโดยตรงจากเปลี่ยนมาใช้มาตรฐานการรายงานทางการเงินฉบับใหม่ ได้แก่ กิจการที่มีรายการขายที่ซับซ้อน หรือขายแบบพวง (Bundle) เช่น ธุรกิจโทรคมนาคม ขายเครื่องโทรศัพท์ พร้อมสัญญาอินเทอร์เน็ต และแพ็คเกจต่าง ๆ หรือ ธุรกิจเทคโนโลยี ขายระบบคอมพิวเตอร์พร้อมอุปกรณ์ แคมเปญการตลาด และการบำรุงรักษาภายในระยะเวลาที่ตกลง เป็นต้น

การดำเนินธุรกิจตามแนวทาง ESG

ตลาดทุนมีความสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศอย่างมาก ซึ่งถือได้ว่าตลาดทุนเป็นหนึ่งในหัวใจของระบบเศรษฐกิจของโลกและยังเป็นเครื่องยนต์หลักในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจ เพราะนอกจากจะเป็นแหล่งเงินทุนให้ภาครัฐและภาคเอกชนแล้ว ตลาดทุนยังเป็นสถานที่ที่รวบรวมจัดสรร และควบคุมการใช้ทรัพยากรทางเศรษฐกิจเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประโยชน์สูงสุด สร้างความสมดุลแก่ระบบการเงิน มีการกระจายรายได้ การจ้างงาน และยังเป็นช่องทางการออมการลงทุน (ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, 2563) ดังนั้นตลาดทุนจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความมั่นคง ความก้าวหน้าและคุณภาพของบริษัท ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยจึงเห็นความสำคัญของการส่งเสริมศักยภาพเหล่านี้ให้เติบโตอย่างเข้มแข็งและยั่งยืน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการยกระดับและพัฒนาคุณภาพของบริษัทจดทะเบียนที่เป็นกลไกหลักในการขับเคลื่อนระบบเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ที่นอกจากต้องมีการบริหารจัดการธุรกิจที่มีประสิทธิภาพแล้ว ยังต้องดำเนินธุรกิจอย่างรับผิดชอบและคำนึงถึงสิ่งแวดล้อม สังคม ภายใต้อิทธิพลของบรรษัทภิบาล หรือ ESG (Environmental, Social and Governance) เพื่อการเติบโตอย่างยั่งยืนในระยะยาวอีกด้วย ซึ่งในปัจจุบันตลาดทุนไทยนั้นได้ให้ความสำคัญกับการเปิดเผยข้อมูล ESG เพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ ทั้งฝั่งผู้กำกับดูแลหลักทรัพย์ที่มีการออกประกาศให้บริษัทจดทะเบียนเปิดเผยข้อมูล ESG ในแบบแสดงรายการข้อมูลประจำปี และฝั่งตัวกลางซื้อขายหลักทรัพย์ที่มีบริการด้าน ESG แก่บริษัทจดทะเบียน รวมทั้งฝั่งผู้ให้บริการอิสระและที่ปรึกษาธุรกิจที่มีการนำเสนอบริการที่เกี่ยวข้องกับ ESG สำหรับบริษัทจดทะเบียนและบริษัททั่วไป เพื่อนำไปสู่การพัฒนาตลาดทุนที่มีความโปร่งใสและน่าเชื่อถือต่อไป

ทอฝัน คำวงศ์ และคณะ (2562) กล่าวว่าแนวคิดการกำกับดูแลกิจการ (Corporate Governance: CG) คือ ความสัมพันธ์ในเชิงการกำกับดูแล รวมทั้งกลไกมาตรการที่ใช้กำกับการตัดสินใจของคณาในองค์กรให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ ซึ่งรวมถึง

- (1) การกำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายหลัก
- (2) การกำหนดกลยุทธ์ นโยบาย และพิจารณาอนุมัติแผนงานและงบประมาณ
- (3) การติดตาม ประเมิน และดูแลการรายงานผลการดำเนินงาน

การกำกับดูแลกิจการเป็นเรื่องสำคัญและได้รับความสนใจอย่างมากจากสาธารณชน หน่วยงานกำกับดูแล และผู้บริหารขององค์กร เนื่องจากการกำกับดูแลกิจการจะทำให้กิจการมีระบบ การบริหารและการจัดการที่มีคุณภาพ รวมทั้งมีการเปิดเผยข้อมูลที่โปร่งใส และมีผลการปฏิบัติงาน ที่เป็นมาตรฐาน เพื่อส่งเสริมประสิทธิภาพ สร้างความสามารถในการแข่งขัน และเพิ่มมูลค่าแก่ กิจการ ซึ่งจะสร้างความพึงพอใจให้แก่ผู้มีส่วนได้เสียทุกฝ่าย และยังเป็นการบริหารจัดการบริษัทให้ มีความโปร่งใส มีประสิทธิภาพ สามารถตรวจสอบได้ และเพื่อเป็นการสร้างคุณค่าให้กิจการอย่าง ยั่งยืน นอกเหนือจากการสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ผู้ลงทุนและผู้มีส่วนได้เสีย นอกจากนี้การกำกับ ดูแลกิจการยังเป็นปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งในการปรับปรุงประสิทธิภาพขององค์กร ซึ่งเกี่ยวกับ ความสัมพันธ์ระหว่างฝ่ายจัดการ คณะกรรมการ เจ้าของและผู้มีส่วนได้เสียอื่น การกำกับดูแล กิจการยังช่วยให้เกิดโครงสร้างที่สำคัญ ซึ่งเป็นกลไกในการกำหนดวัตถุประสงค์ของกิจการและการ กำหนดวิธีที่จะบรรลุวัตถุประสงค์เหล่านั้น รวมถึงการสอดคล้องดูแลผลการปฏิบัติงานของกิจการ

การกำกับดูแลกิจการนั้น จะมีวัตถุประสงค์หลัก คือ การกำกับดูแล ติดตาม ควบคุม และ ดูแลให้ผู้ที่ได้รับมอบอำนาจให้ปฏิบัติหน้าที่ทางการบริหาร เพื่อให้สามารถบริหารทรัพยากรของ องค์กรที่มีอยู่หรือได้มา นำไปใช้อย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผล เป็นไปตามเป้าหมายที่ วางไว้อย่างคุ้มค่า ทั้งนี้เพื่อเป็นการทำให้เกิดประโยชน์สูงสุด และสามารถส่งผลตอบแทนกลับไป ยังผู้มีส่วนได้เสียทุกฝ่ายอย่างเป็นธรรม กล่าวโดยสรุป การกำกับดูแลกิจการช่วยสร้างมูลค่าของ กิจการ นอกจากนี้การกำกับดูแลกิจการยังเป็นการสร้างความสามารถในการแข่งขันและการมีผล ประสิทธิภาพที่ดี โดยคำนึงถึงผลประโยชน์ในระยะยาว (Competitiveness and performance with long-term perspective) การประกอบธุรกิจอย่างมีจริยธรรม เคารพสิทธิและมีความรับผิดชอบต่อผู้ ถือหุ้นและผู้มีส่วนได้เสีย (Ethical and responsible business) อีกทั้งยังเป็นประโยชน์ต่อสังคม รวมถึงการลดผลกระทบในทางด้านลบต่อสิ่งแวดล้อม และสามารถสร้างคุณค่าให้แก่กิจการได้เป็น อย่างดี ดังนั้นหลักการกำกับดูแลกิจการที่ดีจึงเป็นการสร้างความเชื่อมั่นและการไว้วางใจให้แก่ผู้ มีส่วนได้เสียของบริษัท (ทอฝัน คำวงศ์ และคณะ, 2562)

ทางคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์จึงได้ออกหลักการกำกับดูแลกิจการที่ดี เพื่อเป็นหลัก ปฏิบัติของคณะกรรมการมาประยุกต์หรือปรับใช้ในบริษัท ประกอบด้วย 8 ข้อหลัก (ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, 2560) ดังต่อไปนี้

1. ตระหนักถึงบทบาทและความรับผิดชอบของคณะกรรมการ ในฐานะผู้นำองค์กรที่สร้างคุณค่ากิจการอย่างยั่งยืน
2. กำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายหลักของกิจการที่เป็น ไปเพื่อความยั่งยืน
3. เสริมสร้างคณะกรรมการที่มีประสิทธิภาพ
4. สรรหาและพัฒนาผู้บริหารระดับสูงและการบริหารบุคลากร
5. ส่งเสริมนวัตกรรมและการประกอบธุรกิจอย่างมีความรับผิดชอบ
6. ดูแลให้มีระบบการบริหารความเสี่ยงและการควบคุมภายในที่เหมาะสม
7. รักษาความน่าเชื่อถือทางการเงินและการเปิดเผยข้อมูล
8. สนับสนุนการมีส่วนร่วมและการสื่อสารกับผู้ถือหุ้น

ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยได้ให้ความสำคัญกับการเปิดเผยข้อมูลในรายงานประจำปีของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ ในด้านการเปิดเผยและวิเคราะห์ของฝ่ายบริหาร เพื่อให้บริษัทต่างๆ แสดงถึงปัจจัยที่มีผลกระทบกับการดำเนินงานและสถานะทางการเงินของบริษัทที่คาดว่าจะเกิดขึ้นหรือได้เกิดขึ้นแล้ว เพื่อให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องสามารถประเมินนโยบายในการดำเนินงานและกำหนดทิศทางในอนาคตของบริษัทได้ เช่น รายงานความรับผิดชอบต่อสังคม รายงานการกำกับดูแลกิจการที่ดี และรายงานประเด็นข้อเรียกร้องของกลุ่มพนักงานหรือลูกค้า เป็นต้น (ศิริพร มาลัยเป็ย และดารารัตน์ โพธิ์ประจักษ์, 2561) ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการที่กิจการมีความรับผิดชอบต่อสังคมจะเป็นการรักษาสิ่งแวดล้อมและยังช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิต ซึ่งมีผลกระทบต่อภาพลักษณ์ขององค์กรมากที่สุด และข้อมูลในส่วนนี้จะมิใช่ประโยชน์ต่อการตัดสินใจเลือกลงทุนของผู้ที่มีความสนใจในบริษัทต่างๆ อีกด้านหนึ่ง

การจัดทำรายงานและการเปิดเผยข้อมูลต่อสังคมสำหรับประเทศไทยนั้น แต่เดิมแล้วจะมีการจัดทำรายงานด้วยความสมัครใจของบริษัทเอง โดยสามารถที่จะนำแนวทางที่จัดทำโดยตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ในปี พ.ศ. 2555 ด้านความรับผิดชอบต่อสังคมของกิจการมาใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติ และเพื่อเป็นการส่งเสริมให้กิจการให้ความสำคัญและสนใจในเรื่องความรับผิดชอบต่อสังคมและความยั่งยืนของกิจการมากขึ้น ต่อมาในปี พ.ศ. 2556 สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (ก.ล.ต.) ได้ทำการปรับปรุงแบบแสดงรายการข้อมูลประจำปี (แบบ 56-1) และยังมีข้อกำหนดให้เปิดเผยข้อมูลเรื่องความรับผิดชอบต่อสังคม (CSR) เพิ่ม ในแบบแสดงรายการข้อมูลประจำปี (แบบ 56-1) ซึ่งฝ่ายพัฒนาบริษัทสำนักงาน

คณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ ได้มีการแสดงข้อกำหนดของแบบ 56-1 ตามประกาศคณะกรรมการกำกับตลาดทุน และได้มีการจัดทำคู่มือเพื่อแสดงให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงในส่วนของการจัดกลุ่มหัวข้อและหมวดเนื้อหาในการเปิดเผยข้อมูลของบริษัทในเรื่องต่างๆ ที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมที่ใช้กันมาในอดีต

ปัจจุบันตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยได้เห็นถึงความสำคัญของการดำเนินธุรกิจโดยยึดหลักการมีความรับผิดชอบต่อสังคม เช่นกัน จึงจัดให้มีการประกวดและให้รางวัลด้านความรับผิดชอบต่อสังคมยอดเยี่ยม (Best Corporate Social Responsibility Awards: CSR Awards) และรางวัล CSR Recognition และให้บริษัทที่ได้รับรางวัลเป็นแบบอย่างเพื่อบูรณาการกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคมเข้าเป็นส่วนหนึ่งของนโยบายการดำเนินงาน (ศิริพร กล้วยเปีย และดารารัตน์ โพธิ์ประจักษ์, 2561) ซึ่งแสดงให้เห็นว่ารางวัลความรับผิดชอบต่อสังคมนั้นส่งผลให้บริษัทมีชื่อเสียง มั่นคง สร้างความน่าเชื่อถือ และได้รับการไว้วางใจจากผู้มีส่วนได้เสียอื่นๆ นอกจากนี้ยังสามารถดึงดูดความสนใจของนักลงทุนได้อีกด้วย

ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (2564) และสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (ก.ล.ต.) ได้ให้ความสำคัญกับประเด็นความยั่งยืนมาโดยตลอด และเนื่องจากภายใต้สภาวะแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วได้ก่อให้เกิดทั้งโอกาสและความท้าทายต่อตลาดทุนไทยอย่างต่อเนื่อง ดังนั้น ในปี พ.ศ. 2562 ทาง ก.ล.ต. ได้มีการจัดทำร่างแผนเพื่อการสร้างและการพัฒนาสภาพแวดล้อมที่สามารถเอื้อต่อการพัฒนาตลาดทุนเพื่อความยั่งยืน เพื่อเป็นหนึ่งในเป้าหมายในแผนยุทธศาสตร์ ก.ล.ต. ปี พ.ศ. 2564-2566 ที่ค้ำประกันทุกมิติที่สำคัญ เริ่มตั้งแต่การพิจารณา การเปลี่ยนแปลง การพัฒนาการ และความเชื่อมโยงได้เรียงตั้งแต่แผนระดับรองต่าง ๆ จนถึงแผนยุทธศาสตร์ชาติ รวมถึงการวิเคราะห์สถานการณ์ในปัจจุบันและการมีแนวโน้มที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคต ตลอดจนการรับฟังความเห็นพร้อมทั้งสร้างความเข้าใจต่อทิศทางและเป้าหมายที่ตรงกันของผู้มีส่วนได้เสียของทุกฝ่ายอย่างรอบด้าน พร้อมกำหนดเป้าหมายและจัดลำดับความสำคัญ เพื่อให้สามารถทุ่มเทและมีการใช้ทรัพยากรได้เหมาะสมตอบ โจทย์เป้าหมายสำคัญทั้ง 2 ประเด็น คือ การเสริมสภาพคล่องและการเติบโตของเศรษฐกิจไทย (Recovery & strengthening) และการสร้างรากฐานและความน่าเชื่อถือเพื่อตลาดทุนไทยที่ยั่งยืน (Resilience) แผนยุทธศาสตร์ ก.ล.ต. ในปี พ.ศ. 2564-2566 นั้นประกอบไปด้วย 4 เป้าหมาย คือ ยั่งยืน เข้าถึง แข่งขันและเชื่อมโยง และเชื่อถือได้ และยังมี 7 ยุทธศาสตร์สำคัญ พร้อมทั้งเพิ่มเป้าหมายที่มีเป้าหมายเพื่อการฟื้นฟูและความเข้มแข็งโดยเพิ่มยุทธศาสตร์เฉพาะกิจ เพื่อให้ตลาดทุนมีภูมิทัศน์ที่ไม่เป็นอุปสรรคและมีเครื่องมือช่วยเสริมสร้างสภาพคล่องให้กับกิจการที่ประสบปัญหาจากโควิด-19 อีกทั้งยังเน้นให้

ความสำคัญกับเป้าหมาย เชื่อถือได้ อันเป็นเสาหลักของหน่วยงานกำกับดูแลและเป็นรากฐานที่เชื่อมโยงต่อความสำเร็จของเป้าหมายอื่นๆ อีกด้วย

แนวคิดด้านสิ่งแวดล้อม สังคม และบรรษัทภิบาล (Environmental, Social and Governance: ESG) เป็นส่วนหนึ่งของแนวคิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน (SD) แนวคิด ESG เป็นประเด็นที่แสดงให้เห็นถึงการเปิดเผยข้อมูลด้านความยั่งยืนของธุรกิจ เพราะการเปิดเผยข้อมูลด้านความยั่งยืนของธุรกิจนั้นเป็นกลไกสำคัญที่จะช่วยให้บริษัทจดทะเบียนได้มีการติดตาม ประเมินผล และทบทวนผลการดำเนินงานที่ผ่านมา (พรชนก ยัมพันธ์, 2563) ซึ่งปัจจุบันแนวคิดเรื่องความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม สังคม และบรรษัทภิบาลขององค์กร (ESG) กำลังได้รับความสนใจเพิ่มมากขึ้นจากทั้งนักลงทุน และตัวกิจการ โดยนักลงทุนเริ่มให้ความสนใจในการนำความเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม สังคม และบรรษัทภิบาล (ESG) มาเป็นหลักเกณฑ์หนึ่งในการตัดสินใจเลือกลงทุน ส่วนตัวกิจการก็นำแนวคิดนี้มาทำให้เกิดการพัฒนาองค์กรอย่างยั่งยืน โดยดำเนินธุรกิจที่คำนึงถึงผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม สังคม และบรรษัทภิบาลไปพร้อมๆ กับการมุ่งเน้นสร้างผลประโยชน์ให้เป็นที่น่าพึงพอใจ ซึ่งแนวคิดนี้ได้รับการพัฒนามาจากแนวคิดเรื่องการกำกับดูแลกิจการ ที่เริ่มต้นมาจากการขาดความรับผิดชอบต่อสังคม และจิตสำนึกขององค์กรที่ดำเนินธุรกิจเพียงเพื่อมุ่งหวังผลกำไรสูงสุดเพียงอย่างเดียว ละเลยผลกระทบที่เกิดขึ้นกับสิ่งแวดล้อม สังคม และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่างๆ ซึ่งก่อให้เกิดผลกระทบตามาดังตัวอย่างเช่นการเกิดวิกฤตทางการเงินในปี พ.ศ. 2540 และ 2550 เป็นต้น (ภัสสิริ ศรสงคราม, 2560) ดังนั้นบริษัทที่ให้ความสำคัญกับการเปิดเผยข้อมูล ESG จะสามารถสร้างความสมดุลระหว่างเป้าหมายระยะสั้นและเป้าหมายระยะยาวควบคู่กันไปซึ่งส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม สังคม และผู้มีส่วนได้เสีย นำไปสู่ผลการดำเนินงานที่เติบโตในระยะยาวอย่างยั่งยืนพร้อมดูแลรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมไปพร้อมๆ กัน

ในปัจจุบันการที่กิจการจะมีข้อมูลทางการเงินเพียงอย่างเดียวอาจยังไม่เพียงพอต่อความต้องการของผู้ที่ต้องการข้อมูลเพื่อนำไปวิเคราะห์และพิจารณาในการลงทุน รวมถึงผู้มีส่วนได้เสียที่ต้องการใช้ข้อมูลนั้นๆ ดังนั้นการเปิดเผยข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อม สังคม และบรรษัทภิบาล (Environmental, Social and Governance: ESG) จึงมีความสำคัญมากขึ้น เพราะสามารถแสดงถึงผลการดำเนินงานทางการเงินมีความเชื่อมโยงและสามารถสะท้อนได้ถึงการกำกับดูแลกิจการที่ดีของธุรกิจ ว่ามีการบริหารงานอย่างไร มีการจัดการความเสี่ยงที่มีประสิทธิภาพ ให้ความสำคัญกับความเสียหาย โดยคำนึงถึงผู้มีส่วนได้เสีย มีศักยภาพและความสามารถในการแข่งขัน เพื่อเป็นการสร้างผลตอบแทนได้ในระยะยาว หลักการ 4 ประการ ในการเปิดเผยข้อมูล ESG ที่มีคุณภาพ คือ

1. ความสำคัญ (Materiality) เป็นการเปิดเผยข้อมูลในประเด็นที่สำคัญ มีความกระชับและตรงประเด็น สามารถเป็นข้อมูลที่มีประโยชน์และตอบโจทยความต้องการของผู้ใช้ข้อมูล โดยการหลีกเลี่ยงการเปิดเผยข้อมูลในปริมาณมาก

2. ทันสมัย (Timeliness) เป็นการเปิดเผยข้อมูลใหม่ๆ ที่ทันสมัยตามสถานการณ์และความเจริญก้าวหน้าให้เป็นปัจจุบันและควรมีการเปิดเผยอย่างสม่ำเสมออย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง

3. ใส่ใจคุณค่า (Value Chain) เป็นการเปิดเผยข้อมูลที่สามารถครอบคลุมห่วงโซ่คุณค่าทางธุรกิจ เพื่อสะท้อนศักยภาพและประสิทธิภาพในการดำเนินธุรกิจ

4. พัฒนาต่อเนื่อง (Comparability) เป็นการเปิดเผยข้อมูลที่มีการกำหนดตัวชี้วัดในเชิงคุณภาพและปริมาณอย่างเป็นระบบ เพื่อประโยชน์แก่ผู้ใช้ข้อมูลที่สามารถประเมินผลการดำเนินงานในแต่ละสถานการณ์ที่มีความแตกต่างหรือเปลี่ยนแปลง เพื่อเป็นทิศทางในการพัฒนาต่อเนื่องของบริษัทได้

การเปิดเผยข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อม สังคม และบรรษัทภิบาล สามารถเปิดเผยข้อมูลในรูปแบบรายงานการเปิดเผยข้อมูลประจำปีตามที่สำนักงานคณะกรรมการ ก.ล.ด. กำหนด หรือแยกเนื้อหา รายงานความยั่งยืน โดยเฉพาะ ซึ่งมีชื่อเรียกที่หลากหลาย เช่น Sustainable Development (SD) report, Sustainability report, ESG report เป็นต้น นอกจากนี้การเปิดเผยข้อมูล ESG ยังมีมาตรฐานของการเปิดเผยข้อมูลของ Global Reporting Initiative (GRI) ซึ่งเป็นที่ยอมรับและนิยมมากที่สุดในปัจจุบัน จะมีการเปิดเผยข้อมูลทั้งหมด 2 ระดับ คือ การรายงานข้อมูลทั่วไป ตามแนวปฏิบัติ GRI 101 (Foundation) GRI 102 (General Disclosures) และ GRI 103 (Management Approach) และรายงานข้อมูลในมิติเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ตามประเด็นสาระสำคัญ (Topic-specific Standards) ตามแนวปฏิบัติ GRI 200 (มิติเศรษฐกิจ) GRI 300 (มิติสิ่งแวดล้อม) GRI 400 (มิติสังคม) ซึ่งการเปิดเผยข้อมูล ESG จะครอบคลุมประเด็นสำคัญด้านความยั่งยืนที่เป็นพื้นฐาน 11 ประเด็น ภายใต้มิติ 3 ด้าน ได้แก่

1. ด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental) คือ การที่กิจการมีนโยบาย การบริหารจัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้นกับสิ่งแวดล้อมอย่างชัดเจน มีการฟื้นฟูสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติที่ได้รับผลกระทบจากการดำเนินธุรกิจของกิจการ รวมไปถึงการใช้ทรัพยากรอย่างมีคุณค่าและประสิทธิภาพสูงสุด ซึ่งประกอบด้วย 4 ประเด็น คือ การบริหารจัดการพลังงาน การบริหารจัดการน้ำ การบริหารจัดการขยะ ของเสียและมลพิษ และการบริหารจัดการก๊าซเรือนกระจก

2. ด้านสังคม (Social) คือ การคำนึงถึงสิทธิมนุษยชน และความเป็นอยู่ของสังคม การบริหารทรัพยากรบุคคลอย่างเท่าเทียมกัน มีการส่งเสริมการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เพื่อคุณภาพและประสิทธิภาพของพนักงาน นอกจากนี้กิจการควรตอบแทนด้วยการคืนกำไรให้สังคม อย่างเช่น การ

จัดโครงการพัฒนาชุมชนและสังคมซึ่งประกอบด้วย 3 ประเด็น คือ การปฏิบัติต่อแรงงาน/พนักงาน ความรับผิดชอบต่อลูกค้า และการพัฒนาสังคม/ชุมชน

3. ด้านบรรษัทภิบาล (Governance) คือ การมีระบบการจัดการภายในที่ดี มีประสิทธิภาพ โปร่งใส ตรวจสอบได้ ลดปัญหาการฉ้อโกงการทุจริตคอร์รัปชัน ลดปัญหาความขัดแย้งภายใน บริษัท ลดอัตราการลาออก ลดต้นทุนในการฝึกพนักงานใหม่ รวมถึงการสร้างความปลอดภัยแก่ผู้มีส่วนได้เสียไปสู่ความยั่งยืนของธุรกิจในอนาคต ซึ่งประกอบด้วย 4 ประเด็น คือ การกำกับดูแลกิจการที่ดี การบริหารความเสี่ยงด้านความยั่งยืน การบริหารจัดการห่วงโซ่อุปทาน และนวัตกรรมองค์กร

ดังนั้น แนวคิดความรับผิดชอบต่อด้านสิ่งแวดล้อม สังคม และบรรษัทภิบาลขององค์กร (ESG) จึงเป็น 3 มิติของความรับผิดชอบต่อสังคมที่ไม่เพียงคำนึงถึงการไม่ทำผิดกฎหมายแต่ยังดูแลผู้มีส่วนได้เสียอย่างเป็นธรรมและมีคุณค่า ซึ่งเป็นแนวความคิดที่ตอบสนองความต้องการของนักลงทุนยุคใหม่ที่ไม่เพียงแต่ต้องการตัวเลขผลการดำเนินงานที่ดีเท่านั้น แต่ยังต้องการความรับผิดชอบต่อสังคม และสิ่งแวดล้อมที่ดีด้วย (พิพัฒน์ ยอดพฤติการ, 2558)

ในด้านของนักลงทุน จะเห็นได้ว่าปัญหาโลกร้อน ปัญหาด้านสิทธิมนุษยชน และปัญหาการคอร์รัปชันที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน กำลังส่งผลกระทบต่อธุรกิจทั่วโลก ทำให้ แนวคิดการดำเนินธุรกิจอย่างยั่งยืน หรือ ESG (Environmental, Social and Governance) ได้รับความสนใจในวงกว้าง จะเห็นได้ว่านักลงทุนต่างนำ ESG Factor เข้ามาใช้ในกระบวนการตัดสินใจลงทุนในบริษัท ควบคู่กับการพิจารณาผลประกอบการของธุรกิจนั้นๆ ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่า ปัจจุบันนักลงทุนไม่ได้แสวงหาเพียงแค่ผลกำไรเท่านั้น แต่ยังคำนึงถึงปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม สังคม และหลักธรรมาภิบาลของกิจการด้วย นอกจากนี้องค์การสหประชาชาติ ได้กำหนดหลักปฏิบัติสำหรับการลงทุนอย่างมีความรับผิดชอบต่อสังคม (UN Principles for Responsible Investment: PRI) โดยมุ่งเน้นให้นักลงทุนนำ ESG Factor เข้ามาใช้ในกระบวนการตัดสินใจลงทุน ทำให้จำนวนนักลงทุนสถาบันที่เข้าร่วมลงนามสนับสนุนหลักการ PRI มีจำนวนเพิ่มมากขึ้น และในปี 2563 ที่ผ่านมา เราจะพบว่าเป็นปีที่ต้องเผชิญความผันผวนของตลาดหุ้นค่อนข้างมาก แต่หุ้นในกลุ่มของ ESG ดูเหมือนว่าจะไม่ได้รับผลกระทบมากนักเมื่อเทียบกับตลาด เนื่องจากในช่วงการระบาดของโควิด-19 หุ้นที่อยู่ในกลุ่ม ESG ให้ผลตอบแทนมากกว่าตลาด 3-4% จากข้อมูลของ S&P 500 และ S&P 500 ESG Index เนื่องจากการลงทุนใน ESG จะบังคับให้ธุรกิจต้องคิดค้นนวัตกรรมใหม่ๆ ในประเด็นต่างๆ เพื่อเป็นการพัฒนาศักยภาพและการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น ลดข้อเสียและลดความเสี่ยงในประเด็นต่างๆ และยังสามารถปรับตัวให้ทันกับสถานการณ์และความไม่แน่นอนทางเศรษฐกิจ

เกณฑ์ในการคัดเลือกหุ้นในกลุ่ม SET ESG Rating นั้นแต่เดิมตั้งแต่ปี 2558 ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยจัดทำ “รายชื่อหุ้นยั่งยืน THSI (Thailand Sustainability Investment)” ซึ่งเป็นหุ้นของบริษัทจดทะเบียนที่มีการดำเนินธุรกิจอย่างยั่งยืน โดยคำนึงถึงสิ่งแวดล้อม มีความรับผิดชอบต่อสังคม และมีการบริหารงานตามหลักบรรษัทภิบาล (Environmental, Social and Governance: ESG) เพื่อเป็นอีกทางเลือกหนึ่งสำหรับนักลงทุนใช้เป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจลงทุน

ในปี 2566 ตลาดหลักทรัพย์ฯ ได้เปลี่ยนชื่อ “รายชื่อหุ้นยั่งยืน THSI (Thailand Sustainability Investment)” เป็น “หุ้นยั่งยืน SET ESG Ratings” พร้อมทั้งประกาศผลประเมินในรูปแบบ ESG Ratings เป็นปีแรก เพื่อส่งเสริมให้นักลงทุนมีข้อมูลประกอบการตัดสินใจลงทุน SET ESG Ratings ประเมินจากบริษัทจดทะเบียนที่สมัครใจเข้าร่วมตอบแบบประเมินความยั่งยืนที่จัดทำโดยตลาดหลักทรัพย์ฯ โดยการประเมินจะครอบคลุมคำถามในมิติ ESG ทั้งนี้ ตลาดหลักทรัพย์ฯ จะมีการทบทวนแบบประเมินทุกปีให้สอดคล้องกับบริบทและแนวโน้มด้านความยั่งยืน (Sustainability Trends) ที่มีการเปลี่ยนแปลงทั้งในระดับสากลและระดับประเทศ บริษัทจดทะเบียนที่มีผลประเมินหุ้นยั่งยืน SET ESG Ratings ต้องมีผลคะแนนจากการตอบแบบประเมินความยั่งยืนอย่างน้อย 50% ในแต่ละมิติ และต้องมีคุณสมบัติตามเกณฑ์ที่กำหนด เช่น ผลการประเมินคุณภาพรายงานด้านบรรษัทภิบาล (Corporate Governance Reporting หรือ CGR) ผลประกอบการด้านกำไรสุทธิและส่วนของผู้ถือหุ้นผลการกำกับดูแลในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับคุณสมบัติของบริษัทจดทะเบียนและการไม่สร้างผลกระทบด้าน ESG การเป็นหลักทรัพย์ที่ไม่ถูกขึ้นเครื่องหมาย C เป็นต้น

ตลาดหลักทรัพย์ฯ ประเมินความยั่งยืนปีละ 1 ครั้ง หากบริษัทมีคุณสมบัติไม่เป็นไปตามเกณฑ์ จะถูกคัดออกจาก SET ESG Ratings ระหว่างปีได้ บริษัทจดทะเบียนที่ได้รับการประกาศผลประเมินหุ้นยั่งยืน SET ESG Ratings เป็นบริษัทที่มีการนำแนวคิดด้านความยั่งยืนเข้าเป็นส่วนหนึ่งในกระบวนการดำเนินธุรกิจ โดยคำนึงถึงการบริหารความเสี่ยงและเตรียมพร้อมรับความเสี่ยงที่เกิดขึ้นใหม่ (Emerging Risks) พร้อมรับมือกับปัจจัยการเปลี่ยนแปลงด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน และให้ความสำคัญกับผู้มีส่วนได้เสียทุกภาคส่วน นอกจากนี้ตลาดหลักทรัพย์ฯ ได้จัดทำดัชนีความยั่งยืน SETESG Index โดยคัดเลือกจากบริษัทที่มีผลประเมินหุ้นยั่งยืน SET ESG Ratings ปีล่าสุดที่มีการซื้อขายในตลาดหลักทรัพย์ฯ ไม่น้อยกว่า 6 เดือน มีมูลค่าหลักทรัพย์ตามราคาตลาดไม่น้อยกว่า 5,000 ล้านบาท มีสัดส่วนผู้ถือหุ้นรายย่อย (Free-float) ไม่น้อยกว่าร้อยละ 20 ของทุนชำระแล้ว และมีจำนวนหุ้นซื้อขายไม่น้อยกว่าร้อยละ 0.5 ของจำนวนหุ้นจดทะเบียนของบริษัท เป็นเวลาไม่ต่ำกว่า 9 ใน 12 เดือน

แนวคิดคุณภาพกำไร

The Financial accounting standards board (FASB) ให้ความเห็นเกี่ยวกับคุณภาพกำไรไว้ใน FASB's Discussion Memorandum on "Materiality" ว่ากำไรที่แท้จริง (Real earning) หรือ กำไรที่มีคุณภาพควรเป็นกำไรที่เกิดจากการดำเนินงานตามปกติ สามารถเปลี่ยนกลับมาเป็นเงินสดที่เพียงพอต่อการเปลี่ยนแทนสินทรัพย์ที่เสื่อมค่าได้ และเป็นกำไรที่ได้จากรายได้ที่เกิดขึ้นประจำรวมทั้งกิจกรรมที่มีนัยสำคัญที่ก่อให้เกิดกำไรได้ดำเนินการเสร็จสิ้นแล้ว

ในสหรัฐอเมริกาแนวคิดคุณภาพกำไรเป็นที่รู้จักกันอย่างแพร่หลายในช่วงปลาย ค.ศ.1970 หนึ่งในบรรดาผู้สนับสนุนแนวคิดคุณภาพกำไรคือ Thornton L. O Glove ซึ่งได้ทำการตีพิมพ์หนังสือเรื่องคุณภาพกำไรเพื่อให้ข้อเสนอแนะแก่ผู้ลงทุนเกี่ยวกับการวิเคราะห์ห้วงศ์ประกอบต่างๆ ของกำไรซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการประเมินระดับความมีเสถียรภาพของกำไรที่แต่ละกิจการจัดทำขึ้นซึ่งมีผลกระทบต่อการตัดสินใจลงทุนและการกู้ยืมของผู้ลงทุนและเจ้าหนี้

Ayres (1994) มีแนวคิดว่าการตระหนักถึงปัจจัยต่างๆ ที่มีผลต่อคุณภาพกำไรซึ่งเป็นสิ่งสำคัญสำหรับผู้บริหารที่ต้องตัดสินใจว่าจะเลือกใช้นโยบายบัญชีเนื่องจากปัจจัยต่างๆ จะส่งผลกระทบต่อนักลงทุนและเจ้าหนี้ ผู้บริหารจึงต้องพิจารณาข้อดีข้อเสียของการให้กำไรของกิจการปรับตัวไปในทิศทางที่ดีขึ้นกับคุณภาพกำไรในทางตรงกันข้ามซึ่งเป็นข้อสังเกตว่าการปรับตัวในทิศทางที่ดีขึ้นแล้วเป็นการทำให้กำไรลดลง

Schroeder (1995) กล่าวว่า คุณภาพกำไรหมายถึงระดับของความสัมพันธ์ระหว่างกำไรทางบัญชี (Accounting income) กับกำไรในเชิงเศรษฐกิจ (Economic income) โดย Schroeder มองว่าการเงินของกิจการสะท้อนถึงสาระสำคัญทางเศรษฐกิจของการดำเนินงานอย่างเพียงพอหรือไม่เพียงใด ซึ่งใช้เทคนิคการวัดคุณภาพกำไรดังนี้

1. เปรียบเทียบระหว่างหลักการบัญชีที่กิจการใช้อยู่กับหลักการบัญชีที่ธุรกิจในอนาคตเหมือนกันใช้อยู่และที่ใช้อยู่ในกิจการคู่แข่งเพื่อพิจารณาว่าหลักการบัญชีที่ใช้อยู่ทำให้กำไรสูงกว่าความเป็นจริงหรือไม่
2. ทบทวนการเปลี่ยนแปลงหลักการบัญชีและการเปลี่ยนแปลงในประมาณการต่างๆ ในงบบัญชีที่ผ่านมาเพื่อพิจารณาว่ากำไรในงวดที่ผ่านมาสูงเกินไปหรือไม่
3. พิจารณาว่ากิจการจะลดค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นอยู่กับดุลพินิจของผู้บริหารออกไปในงวดหน้าหรือไม่โดยการเปรียบเทียบกับค่าใช้จ่ายประเภทเดียวกันในงวดปีบัญชีที่ผ่านมา
4. ประเมินว่าค่าใช้จ่ายบางรายการมีการแสดงไว้ในงบกำไรขาดทุนหรือไม่

5. การหาราคาเปลี่ยนแปลงของสินค้าคงเหลือและสินทรัพย์อื่นๆ เพื่อนำมาประกอบการพิจารณาว่ากิจการสามารถก่อให้เกิดกระแสเงินสดจากการดำเนินงานได้เพียงพอต่อการเปลี่ยนแทนสินทรัพย์เหล่านั้นหรือไม่
6. ทบทวนหมายเหตุประกอบงบการเงินเพื่อพิจารณาว่ากิจการมีผลขาดทุนอันอาจจะเกิดขึ้นหรือไม่ทำให้กำไรและกระแสเงินสดในอนาคตของกิจการลดลง
7. ทบทวนความสัมพันธ์ระหว่างยอดขายกับบัญชีลูกหนี้การค้าเพื่อพิจารณาว่าบัญชีลูกหนี้การค้าเติบโตเร็วกว่ายอดขายหรือไม่
8. ทบทวนค่าเฉลี่ยของประธานกรรมการบริษัทและบทวิเคราะห์ผลการดำเนินงานและฐานะการเงินตามที่ปรากฏในรายงานประจำปีที่ผ่านมาตลอดจนทบทวนรายงานของผู้สอบบัญชีเพื่อศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหารที่มีต่อกิจการในอนาคตและระบุประเด็นปัญหาทางบัญชีที่สำคัญ

Stickney (1996) กล่าวว่า คุณภาพกำไรหมายถึงความสามารถของกำไรในการสะท้อนกระแสเงินสดที่ทำให้เกิดกำไร ตัวเลขกำไรใดก็ตามที่จำเป็นต้องอาศัยการประมาณการที่ซับซ้อนกว่าจะได้มาซึ่งตัวเลขกระแสเงินสดในอนาคตจะถือว่ากำไรนั้นมีคุณภาพต่ำ ในขณะที่กำไรของกิจการในช่วงเวลาของการเกิดกำไรสอดคล้องพอดีกับช่วงเวลาการเกิดกระแสเงินสดจะถือว่าเป็นกำไรที่มีคุณภาพ Stickney ได้ตั้งข้อสังเกตว่านอกเหนือจากการที่กิจการจะเลือกรับเอาหลักการบัญชีใดไปใช้ในการประยุกต์หลักการบัญชี ตลอดจนการใช้ดุลยพินิจของผู้บริหารในการกำหนดช่วงเวลาของการเกิดค่าใช้จ่าย ซึ่งเป็นความสำคัญในการกำหนดคุณภาพกำไรทั้งสิ้น กล่าวคือ ยิ่งกำไรของกิจการด้วยคุณภาพมากเท่าไร ยิ่งมีความเป็นไปได้สูงที่กิจการจะปรับแต่งตัวเลขกำไรที่อาจจะทำให้ผู้ลงทุนเกิดความหลงผิด

White et al. (1998) กล่าวว่า คุณภาพกำไรหมายถึงระดับของความระมัดระวังที่อยู่เบื้องหลังการจัดทำตัวเลขกำไรของบริษัท สิ่งที่ยังชี้ว่ากำไรของบริษัทเป็นกำไรที่มีคุณภาพ ได้แก่

1. วิธีการรับรู้รายได้ที่ยึดหลักความระมัดระวัง
2. การตีราคาสินค้าคงเหลือโดยใช้วิธี LIFO ในช่วงเวลาที่สินค้ามีราคาสูงขึ้น
3. ตั้งสำรองค่าเผื่อนี้สงสัยจะสูญไว้เป็นจำนวนมากพอสมควรเมื่อเทียบกับยอดลูกหนี้ที่มีอยู่และผลขาดทุนจากหนี้สูญในอดีต
4. ใช้อัตราเร่งในการตัดค่าเสื่อมราคาและอายุการใช้งานที่สั้นกว่าความเป็นจริง
5. ตัดจำหน่ายค่าความนิยมที่เกิดขึ้นจากการรวมกิจการและสินทรัพย์ไม่มีตัวตนอื่นๆ ด้วยระยะเวลาที่สั้นที่สุด

6. ตั้งค่าค่าใช้จ่ายดอกเบี้ยและค่าใช้จ่ายดำเนินงานอื่นๆเป็นต้นทุนของสินทรัพย์ให้น้อยที่สุด
 7. ตั้งค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ซอฟต์แวร์เป็นค่าใช้จ่ายรอดักบัญชีน้อยที่สุด
 8. ตัดค่าใช้จ่ายก่อนเริ่มดำเนินงานเป็นค่าใช้จ่ายในงวดที่เกิดขึ้น
 9. รับรู้รายได้จากการรับเหมาก่อสร้างเมื่องานเสร็จสิ้น
 10. ใช้สมมติฐานที่ยืดหลักความระมัดระวังในการจัดทำตัวเลขต่างๆเกี่ยวกับแผนการสวัสดิการพนักงาน
 11. ตั้งสำรองเพื่อผลขาดทุนอันเกิดจากคดีข้อพิพาทต่างๆและผลขาดทุนอาจเกิดขึ้นอื่นๆไว้อย่างเพียงพอ
 12. ใช้เทคนิคในการทำรายการจัดหาเงินนอกงบดุลให้น้อยที่สุด
 13. ปราบจากกำไรที่ไม่เกิดขึ้นเป็นประจำเช่นกำไรจากการขายสินทรัพย์กำไรจากอัตราแลกเปลี่ยนกำไรจากการไทยคินหุ้นกู้ก่อนกำหนด เป็นต้น
 14. ปราบจากรายได้ที่ไม่เป็นตัวเงินเงินสดเช่นกำไรจากอัตราแลกเปลี่ยนที่ยังไม่เกิดขึ้นจริง
 15. เปิดเผยข้อมูลอย่างชัดเจนและเพียงพอ
- สิ่งบ่งชี้ที่กล่าวมาล้วนแต่มีผลทำให้กำไรของกิจการแสดงจำนวนที่ต่ำกว่าความเป็นจริง ทั้งนี้เป็นผลจากการชะลอการรับรู้รายได้และการรับรู้ค่าใช้จ่ายและขาดทุนที่รวดเร็วแต่ก็ช่วยให้กำไรมีคุณภาพในสายตาของผู้ใช้งบการเงิน

เทคนิคในการวิเคราะห์คุณภาพกำไร

จากแนวคิดคุณภาพกำไรที่มีการศึกษา นำมาสู่การพัฒนาแบบจำลองและ เทคนิคที่ใช้ในการวิเคราะห์คุณภาพกำไรเพื่อเป็นแนวทางในการประเมินคุณภาพกำไรซึ่งเทคนิคในการวิเคราะห์คุณภาพกำไรแบ่งได้ดังนี้

1. เทคนิคการประเมินฝ่ายบริหาร
2. เทคนิคการประเมินผลกระทบของนโยบายการบัญชีที่กิจการใช้ที่มีต่อคุณภาพกำไร
3. เทคนิคการประเมินความสามารถของกิจการในการจ่ายเงินปันผลเป็นเงินสดและความสามารถในการลงทุน
4. เทคนิคการใช้โปรแกรมจัดอันดับคุณภาพกำไร
5. เทคนิคการใช้อัตราส่วนกระแสเงินสด
6. เทคนิคการวัดความแปรปรวนและความเสี่ยง
7. เทคนิคการวิเคราะห์โดยใช้อัตราส่วนคุณภาพกำไร

8. เทคนิคองค์ประกอบของรายการคงค้าง

โดยงานวิจัยนี้ใช้เทคนิคองค์ประกอบของรายการคงค้างในการวิเคราะห์คุณภาพกำไร จึงขออธิบายในส่วนของเทคนิคการวิเคราะห์คุณภาพกำไรจากองค์ประกอบของรายการคงค้างเท่านั้น เนื่องจากเป็นเทคนิคที่ได้รับความนิยมอย่างแพร่หลายในงานวิจัยสาขาการบัญชี ซึ่งรายการค้างคงสามารถสะท้อนพฤติกรรมกรรมการจัดการกำไรผ่านการปรับรายได้และค่าใช้จ่ายที่ยังไม่เป็นกระแสเงินสดจริงซึ่งส่งผลต่อคุณภาพกำไร

การวัดคุณภาพกำไรผ่านรายการคงค้าง

การใช้รายการคงค้าง (Accruals) เป็นตัวแทนในการวัดคุณภาพกำไร (Earning Quality) เกิดจากแนวคิดที่ว่า คุณภาพกำไรมีที่มาจากความสัมพันธ์ระหว่างกำไร รายการคงค้างและกระแสเงินสดที่เป็นองค์ประกอบของกำไร กำไรที่มีองค์ประกอบของรายการคงค้างสูงจะมีคุณภาพกำไรที่ต่ำ แต่กำไรที่มีองค์ประกอบของกระแสเงินสดสูงจะเป็นกำไรที่มีคุณภาพ รายการคงค้างจึงสะท้อนถึงความเป็นเงินสดของกำไรได้ (รายการคงค้างที่สูงจะแสดงถึงความเป็นเงินสดที่ต่ำ) และรายการคงค้างจึงมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงข้ามกับคุณภาพกำไร (Schipper and Vicent, 2003)

รายการคงค้างเกิดขึ้นจากการบัญชีตามเกณฑ์คงค้างซึ่งกรอบแนวคิดสำหรับรายงานทางการเงินกำหนดว่างบการเงินนั้นต้องจัดทำขึ้นตามเกณฑ์คงค้าง เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของงบการเงินภายใต้เกณฑ์คงค้าง รายการและเหตุการณ์ทางบัญชีจะรับรู้เมื่อเกิดขึ้น มิใช่เมื่อมีการรับหรือจ่ายเงินสด โดยรายการจะถูกบันทึกบัญชีและแสดงในงบการเงินตามงวดที่เกี่ยวข้อง ดังนั้นงบการเงินที่จัดทำตามเกณฑ์คงค้างนอกจากจะให้ข้อมูลแก่ผู้ใช้งบการเงินเกี่ยวกับรายการค้าในอดีตที่เกี่ยวกับการรับและจ่ายเงินสดแล้วยังให้ภาระผูกพันที่ต้องรับหรือจ่ายเงินสดในอนาคตด้วย ซึ่งเป็นประโยชน์แก่ผู้ใช้งบการเงินในการตัดสินใจเชิงเศรษฐกิจ ดังที่ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยได้กล่าวถึงประโยชน์ของการจัดทำและนำเสนองบการเงินตามเกณฑ์คงค้างไว้ว่า เกณฑ์คงค้างจะให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อผู้ใช้งบการเงินมากกว่าเกณฑ์เงินสด เนื่องจากเกณฑ์คงค้างจะเชื่อมโยงข้อมูลทางการเงินที่นำเสนอในงบการเงินเข้ากับเหตุการณ์ทางเศรษฐกิจที่ก่อให้เกิดผลลัพธ์เหล่านั้น ซึ่งจะช่วยให้การวัดผลการดำเนินงานสำหรับรอบระยะเวลาหนึ่งๆ มีความถูกต้องและแม่นยำมากกว่าเกณฑ์เงินสด (อนุชิต ศิริรุ่งงาม, 2551) การรับรู้รายการตามเกณฑ์คงค้างเป็นแนวคิดที่อยู่ภายใต้หลักการบัญชีจับคู่รายได้และค่าใช้จ่าย ค่าใช้จ่ายที่สัมพันธ์โดยตรงกับรายได้ต้องรับรู้ในงวดบัญชีเดียวกันกับที่รับรู้รายได้ ดังนั้นจึงทำให้กำไรตามเกณฑ์คงค้างแตกต่างจากกระแสเงินสดจากการดำเนินงาน โดยกำไรตามเกณฑ์คงค้างจะประกอบด้วย 2 ส่วนคือ ส่วนที่เป็นกระแสเงินสดจากการดำเนินงานและส่วนที่เป็นรายการคงค้างซึ่งมีความแตกต่างกัน ดังนี้

1. ส่วนที่เป็นกระแสเงินสดจากการดำเนินงานเกิดจากการรับรู้รายการ โดยมีการรับหรือจ่ายเงินสดออกไปจริงในงวดนั้น
2. ส่วนของรายการคงค้างเกิดจากการรับรู้รายการตามเกณฑ์คงค้าง โดยมิได้คำนึงถึงว่าจะมีการรับหรือจ่ายเงินสดออกไปจริงในงวดหรือไม่

โดยรายการคงค้าง (Accruals) สามารถแบ่งออกได้ 2 ลักษณะ คือ แบ่งตามระยะเวลาและแบ่งตามการควบคุม (Jones, 1991)

1. รายการคงค้างแบ่งตามระยะเวลา สามารถแบ่งได้เป็นรายการคงค้างระยะสั้น (Current Accruals) คือ รายการคงค้างที่เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงของสินทรัพย์หรือหนี้สินหมุนเวียน และรายการคงค้างระยะยาว (Long-Term Accruals) คือรายการคงค้างที่เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงสินทรัพย์หรือหนี้สินระยะยาว เช่น การชะลอการตัดค่าเสื่อมราคาสินทรัพย์
2. รายการคงค้างที่แบ่งตามการควบคุม สามารถแบ่งออกเป็นรายการคงค้างที่กำหนดโดยใช้ดุลยพินิจของฝ่ายบริหาร (Discretionary Accruals) คือ รายการคงค้างที่ผู้บริหารสามารถควบคุมการเปลี่ยนแปลงได้ และรายการคงค้างที่ไม่ได้กำหนดโดยใช้ดุลยพินิจของฝ่ายบริหาร (Non-discretionary Accruals) คือ รายการคงค้างซึ่งผู้บริหารไม่สามารถควบคุมการเปลี่ยนแปลงได้ แต่รายการคงค้างดังกล่าวจะเปลี่ยนจากการดำเนินธุรกิจ เช่น ระดับการเติบโตของยอดขายในอุตสาหกรรม เป็นต้น

ตัวแบบรายการคงค้างในงานวิจัยส่วนใหญ่ที่ใช้ทดสอบคุณภาพกำไรผ่านรายการคงค้าง มักจะให้การแบ่งแยกมูลค่ารายการคงค้างรวม (Total Accrual) ออกเป็น รายการคงค้างจากการดำเนินงานปกติ (Non-discretionary Accruals) และรายการคงค้างจากการดำเนินงานเกินปกติ (Discretionary Accrual) โดยมองว่า รายการคงค้างจากการดำเนินงานปกติ ช่วยสะท้อนให้เห็นถึงผลการดำเนินงานในงบการเงินได้ดีขึ้น แต่รายการคงค้างจากการดำเนินงานเกินปกติ ช่วยสะท้อนถึงการบิดเบือนจากการตกแต่งกำไรของผลการดำเนินงานที่แท้จริง โดยตัวแบบที่ได้รับความนิยมมากที่สุดคือ Modified Jones ซึ่ง Dechow, Sloan and Sweeney (1995) ได้ร่วมกันพัฒนาต่อจาก Jones (1991)

มีงานวิจัยจำนวนมากที่พยายามสร้างตัวแบบจำลองที่ใช้ประมาณค่ารายการคงค้างส่วนที่เกินปกติขึ้นมา (DA) ข้อมูลชนิด DA ถือว่ามีการทำ Earnings Manipulation ซึ่งอาจหมายถึงว่ากิจการใช้วิธีการบัญชีเพื่อสร้างตัวเลขกำไรให้เป็นไปในทิศทางที่กิจการต้องการ เพื่อให้เป็นที่พอใจแก่ผู้ใช้งบการเงิน ซึ่งจะส่งผลให้คุณภาพกำไรที่ได้นั้นต่ำ ส่วนข้อมูลรายการคงค้างปกติ (NDA)

เป็นข้อมูลบัญชีที่มีความน่าเชื่อถือกว่าข้อมูลที่เป็น DA ซึ่งนักวิจัยบัญชีพยายามสร้างตัวแบบจำลองทางสถิติเพื่อนำมาใช้ในการคำนวณ NDA ดังนี้

1. The Healy Model: Healy (1985) ได้มีการศึกษาและพบว่า รายได้มีส่วนประกอบได้แก่ กระแสเงินสดจากการดำเนินงาน รายการคงค้างที่ไม่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้บริหาร และรายการคงค้างที่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้บริหาร ซึ่งรายการบัญชีที่เกี่ยวข้องกับกระแสเงินสด และรายการคงค้างที่ไม่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้บริหาร จะต้องปฏิบัติตามมาตรฐานรายงานทางการเงิน แต่รายการคงค้างที่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้บริหาร ผู้บริหารสามารถตัดสินใจได้ว่าจะใช้รูปแบบทางบัญชีในรูปแบบใด การคำนวณ โดย คำนวณ NDA ปีปัจจุบัน จากค่าเฉลี่ยของ Total Accruals (TA_t)หารด้วยทรัพย์สินต้นปี (A_{t-1}) Healy คำนวณ NDA โดยอาศัยหลักเกณฑ์ของ Mean Reverting Process ซึ่งหมายถึง NDA นั้นจะลดลง (เพิ่มขึ้น) ในปีถัดมาหากค่า NDA สูงเกินไป (ต่ำเกินไป) ดังสมการดังนี้

$$NDA_t = \left(\frac{1}{n \sum \left(\frac{TA_t}{A_{t-1}} \right)} \right)$$

กำหนดให้

NDA_t คือ รายการคงค้างที่ไม่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้บริหาร

TA_t คือ รายการคงค้างรวมของปีที่กำลังพิจารณา

A_{t-1} คือ สินทรัพย์รวม ณ วันสิ้นงวดของปีก่อนหน้าปีที่กำลังพิจารณา

n คือ จำนวนปีที่ใช้ในการหาค่ารายการคงค้างที่ไม่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้บริหาร

t คือ ปีที่ใช้ในการคำนวณ

2. The DeAngelo Model: DeAngelo (1988) ได้พัฒนาแนวคิดต่อจาก Healy ที่ข้อจำกัดในเรื่องการแยกรายการค้างรับค้างจ่ายจากการดำเนินธุรกิจกับรายการคงค้างที่เกิดจากดุลยพินิจของผู้บริหาร DeAngelo ได้เปลี่ยนมาใช้ในการเปลี่ยนแปลงในรายการค้างรับค้างจ่ายรวม (Changes in total accruals) แทนรายการค้างรับค้างจ่ายรวม โดย DeAngelo มองว่า ผู้บริหารไม่สามารถที่จะตกแต่งรายการค้างรับค้างจ่ายที่เกิดจากการ

ดำเนินธุรกิจได้ ซึ่งเวลาเปลี่ยนรายการคงค้างก็จะไม่เปลี่ยนแปลง ผลต่างจากการดำเนินธุรกิจจะเป็นศูนย์ แต่ถ้าเกิดการเปลี่ยนแปลงจากการดำเนินธุรกิจขึ้นนั้นจะถือได้ว่าเป็นรายการที่เกิดขึ้นจากดุลยพินิจของผู้บริหาร อย่างไรก็ตาม ตัวแบบของ DeAngelo ก็มีข้อจำกัดนั่นคือ ผลที่ได้จากการเปลี่ยนแปลงรายการค้างรับค้างจ่ายที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงดุลยพินิจของผู้บริหาร เพราะถือว่าการเปลี่ยนแปลงในรายการค้างรับค้างจ่ายนั้นจะเกิดจากการดำเนินธุรกิจซึ่งก็จะมีไม่มีการเปลี่ยนแปลงอันเนื่องมาจากเวลาที่เปลี่ยนแปลงไป โดยคำนวณ NDA ปีปัจจุบันจาก Total Accruals ปีก่อน (TA_{t-1}) หาดด้วยทรัพย์สินรวมปีก่อนหน้านั้น (หรือ A_{t-2}) De Angelo คำนวณ NDA โดยอาศัยหลักเกณฑ์ของ Random Walk Process ซึ่งอธิบายได้ว่า Normal Total Accruals (NTA) เท่ากับ Total Accruals ปีก่อน ผลต่างระหว่าง Total Accruals ปีปัจจุบัน (ปีที่ t) และปีที่แล้ว (ปีที่ k และ $k = t - 1$) เท่ากับ Abnormal Total Accruals ดังนั้นสามารถแยก DA และ NDA ออกได้ดังนี้ ในกรณีที่ไม่มีการทำ Earning Manipulation ผลต่างของ Total Accruals จะเข้าใกล้ศูนย์ ดังนั้น ผลต่างของ Total Accruals จึงสะท้อนถึงการเปลี่ยนแปลงของ DA

$$NDA_t = \left(\frac{TA_{t-1}}{A_{t-2}} \right)$$

กำหนดให้

NDA_t คือ รายการคงค้างที่ไม่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้บริหาร

TA_{t-1} คือ รายการคงค้างรวมของปีก่อนที่จะพิจารณา

A_{t-2} คือ สินทรัพย์รวม ณ วันสิ้นงวดของสองปีก่อนหน้าปีที่กำลังพิจารณา

3. The Industry Model (1991) วิธีนี้กำหนดว่า NDA มีค่าคงที่ นอกจากนี้ค่าของ NDA ในอุตสาหกรรมเดียวกันจะมีค่าเท่ากัน
4. The Jones Model: Jones (1991) พัฒนาวิธีการคำนวณจำนวน NDA จากวิธีการของ De Angelo (1986) โดยขยายเพิ่มเติมว่า TA เกิดจากการเปลี่ยนแปลงของรายได้ซึ่งใช้เป็นตัววัดค่าการเปลี่ยนแปลงในธุรกิจและได้ใส่สินทรัพย์ถาวร (PPE_{*t*}) เพื่อเป็นตัวควบคุมในการคำนวณ และเพื่อยืนยันว่าเกณฑ์คงค้างที่ไม่ได้ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้บริหารไม่ใช่ค่าคงที่และการเปลี่ยนแปลงของรายได้สะท้อนให้เห็นถึงรายการคงค้าง

ที่ไม่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้บริหาร โดยได้เพิ่มการเปลี่ยนแปลงในส่วนของรายได้ และสินทรัพย์ถาวรเข้าไปในสมการคำนวณ เพื่อเป็นตัวแปรควบคุมจากผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงในรายการคงค้างที่ไม่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้บริหาร ที่เป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลงเงื่อนไขทางเศรษฐกิจ ดังสมการต่อไปนี้

$$NDA_t = \alpha_1 \left(\frac{1}{A_{t-1}} \right) + \alpha_2 \left(\frac{\Delta REV_t}{A_{t-1}} \right) + \alpha_3 \left(\frac{PPE_t}{A_{t-1}} \right)$$

กำหนดให้

NDA_t คือ รายการคงค้างที่ไม่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้บริหารปีที่ t

A_{t-1} คือ สินทรัพย์รวม ณ ปีที่ $t-1$

ΔREV_t คือ การเปลี่ยนแปลงของรายได้ปีที่ t

PPE_t คือ ที่ดิน อาคาร และอุปกรณ์สุทธิปีที่ t

$\alpha_1, \alpha_2, \alpha_3$ คือ ค่าสัมประสิทธิ์ความถดถอยซึ่งได้จากสมการถดถอย

5. The Modified Jones Model: Jones (1991) จากการศึกษาของ Dechow, Sloan and Sweeney ได้พัฒนาแบบจำลองของ The Jones Model : Jones1991 โดยการเพิ่มตัวแปรการเปลี่ยนแปลงยอดขายเชื่อ เนื่องจากมองว่าการเปลี่ยนแปลงทั้งหมดของยอดขายเชื่อมาจากการจัดการกำไร ซึ่งอาจส่งผลให้การประมาณการรายการคงค้างที่เกิดจากดุลยพินิจของผู้บริหารเกินกว่าความเป็นจริง โดยมาจากหลักพื้นฐานที่กล่าวไว้ว่า ผู้บริหารสามารถจัดการกำไรผ่านการรับรู้รายได้ของยอดขายเชื่อได้ง่ายกว่าการจัดการกำไรผ่านทางรับรู้รายได้จากยอดขายเงินสด และกำหนดว่าการเปลี่ยนแปลงของรายได้สะท้อนถึง NDA ในขณะที่ Dechow (1994) พบว่า การเปลี่ยนแปลงของรายได้สะท้อนให้เห็นถึง NDA ก็จริง แต่ธุรกิจสามารถทำ Earnings Manipulation โดยอาศัยการขายเชื่อ (Credit Sales) ดังสมการดังนี้

$$NDA_{i,t} = \alpha_1 \left(\frac{1}{A_{i,t}} \right) + \alpha_2 \left(\frac{\Delta REV_{i,t} - \Delta REC_{i,t}}{A_{i,t}} \right) + \alpha_3 \left(\frac{PPE_{i,t}}{A_{i,t}} \right)$$

กำหนดให้

$NDA_{i,t}$	คือ รายการคงค้างที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานของบริษัท i ในปี t
$A_{i,t}$	คือ สินทรัพย์รวมของบริษัท i ในปี t
$\Delta REV_{i,t}$	คือ ผลต่างของรายได้ของบริษัท i ในปี t
$\Delta REC_{i,t}$	คือ ผลต่างของลูกหนี้ของบริษัท i ในปี t
$PPE_{i,t}$	คือ ที่ดิน อาคาร และอุปกรณ์สุทธิของบริษัท i ในปี t
$\alpha_1, \alpha_2, \alpha_3$	คือ ค่าสัมประสิทธิ์ความถดถอยซึ่งได้จากสมการถดถอย

6. Dechow and Dichev Model: Dechow and Dichev (2002) จากการศึกษาของ Dechow and Dichev Model ปี 2002 พบว่า คุณภาพของรายการคงค้างและกำไรเป็นบทบาทของความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่าจากรายการคงค้างรวมทั้งแบบจำลองได้ปรับในเรื่องของระยะเวลาของรายการคงค้างที่เกิดจากการรับเงินและการจ่ายเงิน ซึ่งการวัดการจัดการกำไรนั้นได้ใช้กระแสเงินสดในการวัด ดังสมการดังนี้

$$TCA_t = \beta_0 + \beta_1 CFO_{t-1} + \beta_2 CFO_t + \beta_3 CFO_{t+1} + \varepsilon_t$$

กำหนดให้

TCA_t	คือ รายการคงค้างหมุนเวียนรวมในปี t
CFO_{t-1}	คือ กระแสเงินสดจากการดำเนินงานในปี $t-1$
CFO_t	คือ กระแสเงินสดจากการดำเนินงานในปี t
CFO_{t+1}	คือ กระแสเงินสดจากการดำเนินงานในปี $t+1$
β_0	คือ ค่าคงที่ของสมการถดถอย
$\beta_1, \beta_2, \beta_3$	คือ สัมประสิทธิ์ความถดถอยเชิงเส้นตรงของตัวแปร
ε_t	คือ ค่าความคลาดเคลื่อนจากการประมาณค่าในปี t

7. Yoon Model: Yoon and Miller (2002) เป็นโมเดลที่ต้องการสำรวจความสัมพันธ์ระหว่างผลการดำเนินงานของบริษัทในเกาหลีกับระดับการตกแต่งกำไร ที่ถูกพัฒนาโดย Yoon และ Miller (2002) ซึ่งสามารถสรุปได้ว่าบริษัทที่มีการใช้ดุลยพินิจของผู้บริหารในรายการเกณฑ์คงค้าง โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อบริษัทมีความสัมพันธ์ระหว่างผลการดำเนินงานกับเงินสดจากการดำเนินงานที่ต่ำและยังพบอีกว่า Modified Jones

Model ไม่เหมาะสมในการวัดรายการเกณฑ์คงค้างที่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้บริหาร สำหรับบริษัทในประเทศเกาหลี โดยจากการศึกษาพบว่า การตกแต่งกำไรสามารถทำผ่านรายการค่าใช้จ่ายและเจ้าหนี้การค้าได้เช่นกัน ดังนั้นจึงเพิ่มทั้งสองรายการลงไปในสมการดังนี้

$$\frac{TA_{it}}{REV_{it}} = \beta_0 + \beta_1 \left(\frac{\Delta REV_{it} - \Delta AR_{it}}{REV_{it}} \right) + \beta_2 \left(\frac{\Delta EXP_{it} - \Delta AP_{it}}{REV_{it}} \right) + \beta_3 \left(\frac{DEP_{i,t} + PEN_{it}}{REV_{it}} \right) + \varepsilon_{it}$$

กำหนดให้

TA_{it}	คือ รายการคงค้างรวมของบริษัท i ในปีที่ t
β_0	คือ ค่าคงที่ของสมการถดถอย
REV_{it}	คือ รายได้จากการขายและบริการของบริษัท i ณ ปีที่ t
ΔREV_{it}	คือ ผลต่างของรายได้จากการขายและบริการของบริษัท i ณ ปีที่ t
ΔAR_{it}	คือ ผลต่างของลูกหนี้การค้าของบริษัท i ณ ปีที่ t
ΔEXP_{it}	คือ ผลต่างค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานที่ไม่รวมค่าใช้จ่ายที่ไม่เป็นต้นทุนของบริษัท i ณ ปีที่ t
ΔAP_{it}	คือ ผลต่างของเจ้าหนี้การค้าของบริษัท i ณ ปีที่ t
DEP_{it}	คือ ค่าเสื่อมราคาของบริษัท i ณ ปีที่ t
PEN_{it}	คือ ค่าใช้จ่ายผลประโยชน์พนักงานของบริษัท i ณ ปีที่ t
ε_{it}	คือ ค่าความคลาดเคลื่อนจากการประมาณการรายการคงค้างทั้งหมดของบริษัท i ณ ปีที่ t

Islam, Ali, & Ahmad (2011) ได้นำแบบจำลองนี้ไปทดสอบกับกลุ่มตัวอย่างในประเทศบังคลาเทศซึ่งได้ผลสอดคล้องกัน โดยพบว่าแบบจำลองนี้สามารถอธิบายระดับของ Discretionary Accrual และพยากรณ์โอกาสในการตกแต่งกำไรได้เป็นอย่างดี โดยมีค่า R-squared สูงถึง 84% ในขณะที่แบบจำลอง Modified Jones มีค่า R-squared แค่เพียง 9% เท่านั้น ในเวลาต่อมา Yoon & Miller (2002) ได้นำแบบจำลองที่ปรับปรุงมาทดสอบกับบริษัทต่างชาติใน 66 ประเทศ โดยกลุ่มตัวอย่างหลักอยู่ในประเทศสหรัฐอเมริกา เพื่อทดสอบประสิทธิภาพของแบบจำลองใหม่ของ Yoon 2 แบบจำลอง ในการวัดระดับของ Discretionary Accrual โดยทั้ง 2 แบบต่างก็มีการเพิ่มตัวแปรสินทรัพย์ไม่มีตัวตน (Intangible Asset) เป็นตัวชี้วัด (proxy) เพิ่มเติม โดยเปรียบเทียบกับ

แบบจำลอง Modified Jones พบว่าแบบจำลอง Modified Jones เป็นแบบจำลองที่มีปัญหา Misspecification bias มากที่สุด และมีค่า Adjusted R-squared ต่ำที่สุดในแบบจำลองทั้งหมด โดยได้ค่าเพียง 11% เท่านั้น

จากการทบทวนวรรณกรรมที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยเลือกใช้การวัดค่าคุณภาพกำไรผ่านรายการคงค้างรวม ซึ่งวัดค่าจากการคำนวณรายการคงค้างที่เกิดจากดุลยพินิจของผู้บริหารตามตัวแบบ Yoon Model ในงานวิจัยนี้

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. มาตรฐานรายงานทางการเงินฉบับที่ 15 เรื่อง รายได้จากสัญญาที่ทำกับลูกค้า (IFRS 15)

งานวิจัยในอดีตได้มีการศึกษาถึงผลกระทบจากการนำมาตรฐานรายงานทางการเงินฉบับที่ 15 มาถือปฏิบัติ โดยสามารถสรุปได้ดังนี้

ศิल्पพร ศรีจันทเพชร (2563) ได้ศึกษาถึงการนำ TFRS 15 มาถือปฏิบัติในปีแรกส่งผลกระทบต่องบการเงินอย่างไร โดยใช้มุมมองในการศึกษาผ่านรายการคงค้างรวม ซึ่งหมายถึง ผลต่างของเกณฑ์คงค้างกับเกณฑ์เงินสดที่วัดค่าโดยนำกำไรสุทธิ หักด้วยกระแสเงินสดจากการดำเนินงานสุทธิ หารด้วยสินทรัพย์รวมปีก่อน (Barth et al., 2008) ผลลัพธ์ที่ได้หลังจากการนำ TFRS 15 มาถือปฏิบัติ ทำให้รายการคงค้างรวมลดลง ซึ่งสะท้อนคุณภาพของกำไรและงบการเงิน เนื่องจากการนำ TFRS 15 มาถือปฏิบัติจะทำให้กิจการรับรู้รายได้ช้าลง โดยจำนวนรายได้ที่ยังไม่เข้าเกณฑ์ต่างๆ จะไม่ถูกรับรู้รายการ จึงทำให้รายได้ที่รับรู้ใกล้เคียงกับกระแสเงินสดมากขึ้น

ผลวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของวงศ์มณี ชวาลวรรณ (2563) ได้ศึกษาถึงผลกระทบจากการปรับใช้มาตรฐานรายงานทางการเงินฉบับที่ 15 เรื่อง รายได้จากสัญญาที่ทำกับลูกค้า ที่มีต่อคุณภาพกำไร วัดค่าโดยใช้ผลลัพธ์ต่อค่าสัมบูรณ์ของรายการคงค้างที่เกิดจากดุลยพินิจของผู้บริหาร โดย มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้าม ซึ่งส่งผลให้ค่าสัมบูรณ์ของรายการคงค้างที่เกิดจากดุลยพินิจของผู้บริหารลดลง และทำให้คุณภาพกำไรสูงขึ้นและสอดคล้องกับงานวิจัยของ ทรัพย์นิษฐ์ (2563) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างของมาตรฐานรายงานทางการเงินฉบับที่ 15 กับคุณภาพกำไรของกลุ่มอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้างในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย โดยการใช้ตัวแบบ The Modified Jones เพื่อหาความสัมพันธ์ของคุณภาพกำไรผ่านรายการคงค้างที่เกิดจากดุลยพินิจของผู้บริหารเปรียบเทียบกับตัวแบบ Yoon Model ซึ่งทั้งสองวิธีการให้ผลลัพธ์ที่แตกต่างกัน โดย The Modified Jones แสดงผลลัพธ์ความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกันกับคุณภาพกำไร ในขณะที่ Yoon Model ไม่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพกำไรผ่านรายการคงค้างที่เกิดจากดุลยพินิจของผู้บริหาร

และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Dechow & Schrand (2004) ได้ศึกษาเรื่อง ความแตกต่างในแนวคิดของคุณภาพกำไรทางบัญชี และคุณภาพความต้องการของผู้ใช้งบการเงิน โดยมีผลวิจัยระบุว่า การรวมผลกำไรในรายการคงค้าง นำไปสู่การลดคุณภาพของผลกำไรแม้จะมีข้อตกลงในหลักการบัญชีที่ยอมรับโดยทั่วไป

Etimur.Livnat and Martikainen (2003) ได้ศึกษาเรื่อง รายได้ถูกระบุด้วยคุณภาพของกำไรก่อนรายการพิเศษ โดยมีข้อสันนิษฐานว่ารายได้เป็นตัวบ่งชี้ที่ดีของผลกำไรในอนาคตและความต่อเนื่องของกำไร (Kaynak and Marandu,2006) นักลงทุนมักให้ความสำคัญกับรายได้ที่เพิ่มขึ้นหรือลดลงมากกว่าค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้นหรือลดลง โดยเฉพาะอย่างยิ่งบริษัทที่มีกำไรขั้นต้นสูง และอยู่ในช่วงที่กำลังเจริญเติบโต ก็จะมีแนวโน้มที่จะตกแต่งกำไรผ่านรายได้ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Stubben (2006) ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาการตกแต่งกำไรและรายได้โดยการใช้ดุลยพินิจ ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์สหรัฐอเมริกาแสดงให้เห็นว่ารายได้เป็นสิ่งที่นักลงทุนและผู้บริหารให้ความสำคัญ โดยงานวิจัยได้ใช้ลูกหนี้การค้าในการวิเคราะห์ ผลการวิจัยพบว่า บริษัทที่อยู่ในช่วงเติบโตและมีกำไรขั้นต้นสูง จะมีรายได้ที่อยู่ในดุลยพินิจของผู้บริหารสูง และผู้บริหารยังใช้การตกแต่งกำไรผ่านรายได้เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของรายได้ (Revenue Forecasting) ที่คาดการณ์ไว้

2. การดำเนินธุรกิจตามแนวทาง ESG ที่มีผลกระทบต่อคุณภาพกำไร

Hashim &Ahmed and Huey (2019) ศึกษาความสัมพันธ์ของคณะกรรมการและคุณภาพกำไรของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ของประเทศมาเลเซียจำนวน 745 บริษัท ผลการศึกษาจากการวัดคุณภาพกำไรตามแบบจำลอง The Modified Jones พบว่าความหลากหลายของคณะกรรมการส่งผลเชิงบวกต่อคุณภาพกำไร แสดงให้เห็นว่าหน่วยงานตรวจสอบภายในมีบทบาทสำคัญต่อผลการดำเนินงานบริษัททั้งในแง่สังคมและการเงิน การค้นพบนี้ช่วยให้บริษัทในประเทศมาเลเซียมีแนวคิดเรื่องสัดส่วนของสมาชิกในคณะกรรมการว่าควรปรับปรุงให้มีความหลากหลายมากขึ้นเพื่อเพิ่มคุณภาพกำไร และ Yaqoob & Mohammed and Hassan (2020) ที่ได้ศึกษาถึงความร่วมมือของคณะกรรมการและผู้ตรวจสอบบัญชีที่รับผิดชอบในการติดตามและตรวจสอบธุรกิจ เพื่อให้เกิดความมั่นใจในรายงานทางการเงิน โดยลดการจัดการกำไร ให้บรรลุคุณภาพของการรายงานทางการเงินของบริษัทผ่านคุณภาพกำไรของธนาคารที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ในประเทศ ผลการศึกษาพบว่า ความร่วมมือกันระหว่างคณะกรรมการและผู้ตรวจสอบมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับคุณภาพกำไรที่วัด โดยแบบจำลอง The Modified Jones ของธนาคารที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์อิรัก เนื่องจากการที่สมาชิกของคณะกรรมการมีความอิสระส่งผลให้ไม่มีการปิดบังในการรายงานต่อคณะกรรมการธนาคาร และการจัดการประชุมกับผู้ตรวจสอบภายในและภายนอก

อย่างต่อเนื่องนั้นยังมีจำนวนการตรวจสอบมากขึ้น ผู้ตรวจสอบภายในและภายนอกก็ยังสามารถสอบถามเพิ่มเติมเกี่ยวกับทุกสิ่งที่ไม่ชัดเจนได้

สอดคล้องกับธนยกร จันทร์สาส์น (2559) ศึกษาคุณภาพกำไรของบริษัทจดทะเบียนในประเทศไทย ที่มีบรรษัทภิบาลในระดับดีเลิศ โดยวัตถุประสงค์ของงานวิจัย คือ สํารวจและติดตามพัฒนาการด้านการกำกับดูแลกิจการของบริษัทจดทะเบียนในประเทศไทย เพื่อนำเสนอคุณภาพกำไรของบริษัทจดทะเบียนในประเทศไทยที่มีบรรษัทภิบาลในระดับดีเลิศ กลุ่มตัวอย่างในการศึกษา คือ บริษัทจดทะเบียนในประเทศไทยที่มีบรรษัทภิบาลในระดับดีเลิศ ในปี พ.ศ.2547 จำนวน 24 บริษัท ซึ่งประเมินโดยสมาคมส่งเสริมสถาบันกรรมการบริษัทไทย ตัวแปรอิสระ คือ คุณภาพกำไร ตัวแปรตาม คือ บรรษัทภิบาล ผลการศึกษา พบว่า มีบริษัทมากกว่าครึ่งมีรายการคงค้าง ถึงแม้ว่าบริษัทเหล่านั้นจะได้รับการประเมินธรรมาภิบาลในระดับดีเลิศ และทำให้ตัวเลขกำไรที่นำเสนอต่อสาธารณชนและนักลงทุนไม่ได้แสดงให้เห็นถึงผลการดำเนินงานที่แท้จริงของบริษัท หรืออาจกล่าวได้ว่ามีระดับคุณภาพกำไรต่ำนั่นเอง ซึ่งอาจมองได้ว่าบริษัทที่มีบรรษัทภิบาลในระดับดีเลิศควรมีคุณภาพกำไรในระดับสูง ซึ่งตัวเลขกำไรที่เปิดเผยในงบการเงิน สามารถส่งผลให้เห็นถึงการดำเนินงานของบริษัทได้อย่างแท้จริง เพื่อให้ข้อมูลทางการเงินมีความน่าเชื่อถือ

สอดคล้องกับชลลดา เลิฟ และพัชชนันท์ เพชรเชิดชู (2562) ศึกษาผลการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อม สังคม และบรรษัทภิบาล กับคุณภาพกำไร โดยวัตถุประสงค์ของงานวิจัย คือ เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของผลการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อม สังคม และบรรษัทภิบาลที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพกำไรของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่มตัวอย่างในการศึกษา คือ บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ในดัชนีหลักทรัพย์ SET100 ระหว่างปี พ.ศ. 2558 – 2559 ตัวแปรอิสระ คือ การจัดลำดับผลการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อม สังคม และบรรษัทภิบาล ตัวแปรตาม คือ คุณภาพกำไร (Earnings Quality) ผลการศึกษา พบว่าบริษัทที่มีผลการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อม สังคม และบรรษัทภิบาลที่ดี โดยวัดจากการได้รับประกาศรายชื่อให้เป็นบริษัทที่มีผลการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อม สังคม และบรรษัทภิบาลที่ดี จากดัชนีดาว์นโจน ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย และสถาบันไทยพัฒน์ มีอิทธิพลบวกต่อคุณภาพรายการคงค้างของบริษัทจดทะเบียนแห่งประเทศไทย ซึ่งสามารถกล่าวได้ว่าบริษัทที่มีผลการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อม สังคม และบรรษัทภิบาลที่ดี จะมีความรับผิดชอบต่อสังคมและเพื่อให้บรรลุสิ่งที่สังคมคาดหวังบริษัทจะรายงานกำไรที่มีคุณภาพ นอกจากนี้นักลงทุนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยควรใช้ข้อมูลเกี่ยวกับผลการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อม สังคม และบรรษัทภิบาลที่ตีมาประกอบการพิจารณามูลค่าหลักทรัพย์มากขึ้นเพื่อให้ได้ประโยชน์ต่อการลงทุนอย่างยั่งยืน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ทอฝันคำวงษ์และคณะ (2562) ที่ศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่าง

บรรษัทภิบาลและคุณภาพกำไรซึ่งผลการศึกษพบว่าเมื่อสัดส่วนหุ้นที่ถือโดยผู้บริหารและคณะกรรมการของบริษัทเพิ่มขึ้นจะส่งผลให้คุณภาพกำไรเพิ่มขึ้น และศรารักษ์ (2563) บริษัทที่ดำเนินธุรกิจตามแนวทาง ESG จะมีคุณภาพกำไรที่ดีเมื่อมีการเปิดเผยข้อมูล โดยเฉพาะข้อมูลด้านธรรมาภิบาล

ในขณะที่ สุภรัตน์ ตันทรัพย์ชัย (2559) ได้ศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างการตกแต่งกำไรกับการกำกับดูแลกิจการของบริษัทในกลุ่มอุตสาหกรรมเทคโนโลยีที่จดทะเบียนกับตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยในช่วงปี พ.ศ. 2554 – พ.ศ. 2558 มีจำนวนประชากรทั้งหมด 37 บริษัท โดยใช้ Yoon Model ในการทดสอบการตกแต่งกำไร ผลจากการศึกษาพบว่าการตกแต่งกำไรกับคะแนนการประเมินการกำกับดูแลกิจการไม่มีความสัมพันธ์กัน แต่หากแบ่งกลุ่มคะแนนการประเมินการกำกับดูแลกิจการออกเป็นกลุ่มที่ได้คะแนนดีขึ้น ไปด้วยกลุ่มที่ได้คะแนนต่ำกว่ากลับพบว่าระดับการตกแต่งกำไรของทั้งสองกลุ่มแตกต่างกัน ซึ่งเมื่อพิจารณาปัจจัยควบคุมอื่นแล้วพบว่าจำนวนคณะกรรมการบริษัทและจำนวนครั้งในการประชุมของคณะกรรมการตรวจสอบมีผลต่อการตกแต่งกำไรของบริษัท และปัจจัยที่ไม่พบความสัมพันธ์คือสัดส่วนของคณะกรรมการอิสระและอัตราส่วนหนี้สินต่อทุน

จากการศึกษาผลงานวิจัยในอดีตพบว่าการนำมาตรฐานรายงานทางการเงินฉบับที่ 15 มาถือปฏิบัติ ส่งผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงรายได้รวม การเปลี่ยนแปลงกำไรสุทธิและรายการคงค้างรวม ซึ่งรายได้ รายการคงค้าง และกำไรสุทธิถือเป็นตัวชี้วัดคุณภาพกำไรที่สำคัญ และยังมีบทบาทต่อการตัดสินใจของผู้ใช้งบการเงิน อย่างไรก็ตามงานวิจัยในอดีตของประเทศไทยได้เก็บรวบรวมข้อมูลในช่วงเวลาสั้นๆ ในระยะเวลาเพียง 1 ปีหลังจากที่มีการนำ TFRS15 มาถือปฏิบัติ

นอกจากนี้ยังไม่มียานวิจัยใดในอดีตที่ศึกษาอิทธิพลกำกับของการดำเนินงานตามแนวทาง ESG ที่กำลังเป็นที่กล่าวถึงอย่างกว้างขวางในปัจจุบันต่อคุณภาพกำไรเมื่อมีการนำ TFRS15 มาถือปฏิบัติ

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาว่าการนำมาตรฐานรายงานทางการเงินฉบับที่ 15 มาถือปฏิบัติจะส่งผลต่อคุณภาพกำไรสำหรับกิจการที่ดำเนินธุรกิจตามแนวทาง ESG อย่างไร

บทที่ 3

วิธีการดำเนินงานวิจัย

การศึกษาในครั้งนี้เป็นการศึกษาผลกระทบต่อคุณภาพกำไรของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย จากการนำมาตราฐานรายงานทางการเงิน ฉบับที่ 15 เรื่องรายได้ จากสัญญาที่ทำกับลูกค้า ซึ่งได้เก็บรวบรวมข้อมูลจากงบการเงินรายปีประกอบด้วย งบแสดงฐานะการเงิน งบกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จ และงบกระแสเงินสด และรายงานการดำเนินงาน ESG จากฐานข้อมูลตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (SETSMART) โดยวิธีการดำเนินงานวิจัยดังนี้

1. กลุ่มตัวอย่าง
2. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล
3. สถิติที่ใช้ในการวิจัย
4. แบบจำลองที่ใช้ในการวิจัย
5. ตัวแปรและการวัดค่าตัวแปร

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาสำหรับงานวิจัยนี้คือ บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยในช่วงปี พ.ศ. 2559 - 2561 และ พ.ศ. 2562 – 2565 เนื่องจากเป็นช่วง ก่อนและหลังการนำมาตราฐานรายงานทางการเงินฉบับฉบับที่ 15 มาถือปฏิบัติโดยเลือกทุกกลุ่มอุตสาหกรรม ยกเว้นกลุ่มธุรกิจการเงิน กลุ่มเงินทุนและหลักทรัพย์ กลุ่มประกันชีวิตและประกันภัย และบริษัทที่อยู่ระหว่างการฟื้นฟูกิจการ เนื่องจากกลุ่มธุรกิจดังกล่าวมีวิธีการปฏิบัติทางการบัญชีที่แตกต่างจากกลุ่มอื่นๆ

วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล

แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาสำหรับงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary data) โดยใช้ข้อมูลจากงบแสดงฐานะการเงิน งบกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จและงบกระแสเงินสดของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ซึ่งนำมาจากเว็บไซต์ของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย และใช้ฐานข้อมูลจากระบบข้อมูลตลาดหลักทรัพย์ออนไลน์ (SETSMART) โดยใช้ข้อมูลในช่วงปี พ.ศ.2559 – 2565

สถิติที่ใช้ในการวิจัย

ส่วนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ในการสรุปลักษณะเบื้องต้นของข้อมูลแต่ละตัวแปร ได้แก่ ร้อยละความถี่ (frequency) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) ค่าต่ำสุด (Min) และค่าสูงสุด (Max) เพื่อใช้ในการแจกแจงข้อมูลทั่วไปของแต่ละตัวแปร

ส่วนที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) ประกอบด้วย

2.1 การวิเคราะห์สหสัมพันธ์ (Correlation Analysis) เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของตัวแปรทั้งหมดที่ใช้ในการศึกษา เพื่อตรวจสอบทิศทางและระดับความสัมพันธ์เบื้องต้นระหว่างตัวแปร

2.2 การวิเคราะห์สมการถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตามและตัวแปรอิสระและเพื่อทดสอบสมมติฐานการวิจัย

แบบจำลองที่ใช้ในการวิจัย

แบบจำลองที่ใช้ในการศึกษาผลกระทบจากการนำมาตรฐานรายงานทางการเงิน ฉบับที่ 15 เรื่อง รายได้จากสัญญาที่ทำกับลูกค้า (TFRS 15) เขียนเป็นสมการได้ดังนี้

$$EQ_{it} = \beta_0 + \beta_1 TFRS15_{it} + \beta_2 TFRS15_{it} \times ESG_{it} + \beta_3 AUDIT_{it} + \beta_4 SIZE_{it} + \beta_5 ROA_{it} + \beta_6 LEV_{it} + \varepsilon_{it}$$

โดยที่

EQ_{it}	คือ คุณภาพกำไรของบริษัท i ในปีที่ t
$TFRS15_{it}$	คือ การนำมาตรฐานรายงานทางการเงินฉบับที่ 15 มาถือปฏิบัติของบริษัท i ในปีที่ t
ESG_{it}	คือ ตลาดหลักทรัพย์คัดเลือกให้อยู่ในกลุ่ม SETESG ของบริษัท i ในปีที่ t
$AUDIT_{it}$	คือ ประเภทของสำนักงานสอบบัญชีของบริษัท i ในปีที่ t
$SIZE_{it}$	คือ ขนาดของกิจการของบริษัท i ในปีที่ t
ROA_{it}	คือ ความสามารถในการทำกำไรของบริษัท i ในปีที่ t
LEV_{it}	คือ ความเสี่ยงทางการเงินของบริษัท i ในปีที่ t

ตัวแปรและการวัดค่าตัวแปร

ในการศึกษาวิจัยเรื่องผลกระทบจากการนำมาตราฐานรายงานทางการเงินฉบับที่ 15 มาถือปฏิบัติ ที่มีผลต่อคุณภาพกำไรของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยที่ดำเนินธุรกิจตามแนวทาง ESG มีตัวแปรอิสระ ตัวแปรตาม และตัวแปรควบคุมที่ใช้ในการศึกษาดังต่อไปนี้

1. ตัวแปรตาม (Dependent Variables) คือ คุณภาพกำไรที่วัดค่าผ่านรายการคงค้างที่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้บริหาร การคำนวณค่ารายการคงค้างที่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้บริหารจะเริ่มจากการคำนวณรายการคงค้างรวม จากข้อมูลในงบกระแสเงินสด (Cash flow approach) (Hribar and Collins, 2002) จากนั้น ผู้วิจัยคำนวณรายการคงค้างที่ไม่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจผู้บริหารโดยใช้ตัวแบบ Yoon Model ตามแนวทางของ Yoon and Miller (2006) ที่มีการพัฒนาตัวแบบมาจาก Modified Jones Model เนื่องจากตัวแบบดังกล่าวช่วยให้สามารถจำแนกรายการคงค้างที่เกิดจากดุลยพินิจผู้บริหาร ได้ชัดเจนขึ้น โดยมีขั้นตอนในการวัดค่าดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 คำนวณรายการคงค้างรวม (Total Accruals) ตามสมการดังนี้

$$TA_{it} = Net\ Income_{it} - OCF_{it}$$

โดยที่

TA_{it} คือ รายการคงค้างทั้งหมดของบริษัท i ในปี t

$Net\ Income_{it}$ คือ กำไรสุทธิจากการดำเนินงานของบริษัท i ในปี t

OCF_{it} คือ กระแสเงินสดสุทธิจากการดำเนินงานของบริษัท i ในปี t

ขั้นตอนที่ 2 คำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์ โดยนำ TA_{it} ที่คำนวณได้จากขั้นตอนที่ 1 เข้าไปแทนค่าสมการในของแต่ละบริษัท

การคำนวณหารายการคงค้างที่ไม่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้บริหาร หรือ รายการคงค้างที่ควรจะเป็นจากการดำเนินธุรกิจตามปกติ วิธีการคำนวณคือ นำข้อมูลงบการเงินในแต่ละปีของบริษัทที่อยู่ในกลุ่มอุตสาหกรรมเดียวกัน มาคำนวณสมการถดถอยเชิงเส้นเพื่อประมาณค่าสัมประสิทธิ์การถดถอย ($\beta_0, \beta_1, \beta_2, \beta_3$) เป็นรายกลุ่มอุตสาหกรรม 7 กลุ่ม จากนั้นนำค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยไปแทนค่าเพื่อคำนวณรายการคงค้างที่ไม่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้บริหารต่อไป โดยคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์การถดถอย สามารถคำนวณได้ตามสมการดังนี้

$$TA_{it} = NDA_{it} + \varepsilon_{it}$$

โดยที่

TA_{it}	คือ รายการคงค้างรวมของบริษัท i ในปีที่ t
NDA_{it}	คือ รายการคงค้างจากการดำเนินของบริษัท i ในปีที่ t
$\varepsilon_{i,t}$	คือ ค่าความคลาดเคลื่อนจากการประมาณการรายการคงค้างทั้งหมดของบริษัท i ณ ปีที่ t

ขั้นตอนที่ 3 คำนวณหารายการคงค้างที่ไม่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้บริหาร (NDA) ตามสมการดังนี้

$$NDA_{it} = \beta_0 + \beta_1(\Delta REV_{it} - \Delta AR_{it}) + \beta_2(\Delta EXP_{it} - \Delta AP_{it}) + \beta_3(DEP_{it} + PEN_{it})$$

โดยที่

NDA_{it}	คือ รายการคงค้างจากการดำเนินของบริษัท i ในปีที่ t
β_0	คือ ค่าคงที่ของสมการถดถอย
REV_{it}	คือ รายได้จากการขายและบริการของบริษัท i ณ ปีที่ t
ΔREV_{it}	คือ ผลต่างของรายได้จากการขายและบริการของบริษัท i ณ ปีที่ t
ΔAR_{it}	คือ ผลต่างของลูกหนี้การค้าของบริษัท i ณ ปีที่ t
ΔEXP_{it}	คือ ผลต่างค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานที่ไม่รวมค่าใช้จ่ายที่ไม่เป็นต้นทุนของบริษัท i ณ ปีที่ t
ΔAP_{it}	คือ ผลต่างของเจ้าหนี้การค้าของบริษัท i ณ ปีที่ t
DEP_{it}	คือ ค่าเสื่อมราคาของบริษัท i ณ ปีที่ t
PEN_{it}	คือ ค่าใช้จ่ายผลประโยชน์พนักงานของบริษัท i ณ ปีที่ t

ขั้นตอนที่ 4 คำนวณหารายการคงค้างที่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้บริหาร (DA) โดยนำค่า TA_{it} จากขั้นตอนที่ 2 และค่าของรายการคงค้างที่ไม่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้บริหาร NDA_{it} จากขั้นตอนที่ 3 มาคำนวณดังนี้

	$DA_{it} = TA_{it} - NDA_{it}$
โดยที่	
DA_{it}	คือ รายการคงค้างที่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของฝ่ายบริหารของบริษัท i ในปีที่ t
TA_{it}	คือ รายการคงค้างรวมของบริษัท i ในปีที่ t
NDA_{it}	คือ รายการคงค้างจากการดำเนินของบริษัท i ในปีที่ t

นำค่า DA_{it} ที่ได้มาใส่ Log10 จากนั้นนำมาแปลงเป็นค่าสมบูรณ์ของรายการคงค้างที่เกิดจากดุลยพินิจผู้บริหาร หากค่า DA_{it} สูง แสดงว่าบริษัท i ในปีที่ t มีคุณภาพกำไรต่ำ ในทางตรงกันข้าม หากค่า DA_{it} ต่ำ แสดงว่าบริษัท i ในปีที่ t มีคุณภาพกำไรสูง

2. ตัวแปรอิสระ (Independent Variables) คือ การนำมาตรฐานรายงานทางการเงิน ฉบับที่ 15 มาถือปฏิบัติ โดยแบ่งเป็น 2 ช่วง คือ

ช่วงที่ 1 ก่อนการนำมาตรฐานรายงานทางการเงินฉบับที่ 15 มาใช้ ช่วงปี 2559 – 2561

ช่วงที่ 2 หลังการนำมาตรฐานรายงานทางการเงินฉบับที่ 15 มาใช้ ช่วงปี 2562 – 2565

โดยการวัดค่ากำหนดให้เป็นตัวแปรหุ่น โดยกำหนดให้ค่าเป็น 1 ในช่วงปีที่น่ามาตรฐานรายงานทางการเงินฉบับที่ 15 มาใช้ และค่าเป็น 0 ในช่วงปีก่อนที่น่ามาตรฐานรายงานทางการเงินฉบับที่ 15 มาใช้

3. ตัวแปรกำกับ (Moderator Variable) คือ

3.1 การดำเนินธุรกิจ

ตามแนวทาง ESG วัดค่าจาก

1 = บริษัทฯ ที่ได้รับคัดเลือก

ให้อยู่ในกลุ่ม SET ESG

0 = บริษัทฯ ที่ไม่ได้รับคัดเลือก

ให้อยู่ในกลุ่ม SET ESG

4. ตัวแปรควบคุม (Control Variables) คือ

- 4.1 ผู้สอบบัญชี วัดค่าจาก
- 1 = ผู้สอบบัญชีของสำนักงานสอบบัญชี
ขนาดใหญ่ (Big4)
- 0 = ผู้สอบบัญชีของสำนักงานบัญชีขนาด
ไม่ใหญ่ (Non-Big4)
- 4.2 ขนาดของกิจการ วัดค่าจากสื่อการที่มธรรมชาติของสินทรัพย์รวม
- 4.3 ความสามารถในการทำกำไร วัดค่าจากอัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์รวม
- 4.4 ความเสี่ยงทางการเงิน วัดค่าจากหนี้สินรวมต่อส่วนของผู้ถือหุ้น

บทที่ 4

ผลการวิจัยและอภิปรายผล

ในบทนี้จะเป็นการนำเสนอกลุ่มตัวอย่าง ผลการวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนาและสถิติเชิงอนุมานจากการศึกษาผลกระทบจากการนำมาตราฐานการรายงานทางการเงิน ฉบับที่ 15 เรื่อง รายได้ จากสัญญาที่ทำกับลูกค้า (IFRS 15) มาถือปฏิบัติต่อคุณภาพกำไรและผลกระทบจากการดำเนินธุรกิจตามแนวทาง ESG ที่มีอิทธิพลต่อความสัมพันธ์ระหว่างการนำมาตราฐานการรายงานทางการเงิน ฉบับที่ 15 เรื่อง รายได้ จากสัญญาที่ทำกับลูกค้า (IFRS15) มาถือปฏิบัติกับคุณภาพกำไรของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาสำหรับงานวิจัยนี้ คือ บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย โดยเลือกจากทุกกลุ่มอุตสาหกรรม ยกเว้นกลุ่มธุรกิจการเงิน กองทุนรวม อสังหาริมทรัพย์และกองทรัสต์เพื่อการลงทุนในอสังหาริมทรัพย์ โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากงบแสดงฐานะการเงิน งบกำไรขาดทุนและงบกระแสเงินสดของกิจการ ในช่วงปี พ.ศ. 2559 – 2561 และ พ.ศ. 2562 – 2565 เนื่องจากเป็นช่วงปีก่อนและหลังที่มีการนำมาตราฐานการรายงานทางการเงิน ฉบับที่ 15 เรื่อง รายได้ จากสัญญาที่ทำกับลูกค้า (IFRS 15) มาถือปฏิบัติและผู้วิจัยได้ทำการตัดข้อมูลของกลุ่มบริษัทจดทะเบียนที่อยู่ระหว่างฟื้นฟูการดำเนินงานและบริษัทที่ไม่สามารถหาข้อมูลได้ครบถ้วนออกจากการศึกษา คงเหลือกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาทั้งสิ้นจำนวน 3,208 ตัวอย่าง (Firm years) โดยแสดงรายละเอียดดังตารางที่ 4-1

ตารางที่ 4-1 จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา

รายการ	จำนวนตัวอย่าง							
	2559	2560	2561	2562	2563	2564	2565	รวม
จำนวนบริษัทจดทะเบียน	587	598	606	620	629	659	674	4,373
หัก กลุ่มธุรกิจการเงิน กองทุนรวม	127	124	126	129	132	134	138	910
หัก บริษัทที่อยู่ระหว่างฟื้นฟู	7	6	5	5	5	3	3	34
หัก บริษัทที่มีข้อมูลไม่ครบถ้วน	28	31	33	31	29	38	31	221
จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ทั้งสิ้น	425	437	442	455	463	484	502	3,208

ตารางที่ 4-2 จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา แจกแจงตามกลุ่มอุตสาหกรรม

รายการ	จำนวนตัวอย่าง							
	2559	2560	2561	2562	2563	2564	2565	รวม
เกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร	48	47	48	50	51	55	58	357
เทคโนโลยี	35	35	34	34	35	37	38	248
ทรัพยากร	45	49	48	51	54	57	57	361
บริการ	97	104	103	109	111	113	119	756
สินค้าอุตสาหกรรม	78	80	84	85	82	88	87	584
สินค้าอุปโภคบริโภค	33	33	34	34	35	37	39	245
อสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง	89	89	91	92	95	97	104	657
จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ทั้งสิ้น	425	437	442	455	463	484	502	3,208

จากตารางที่ 4-2 สรุปข้อมูลบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยที่มีข้อมูลครบถ้วน รอบระยะเวลาบัญชีตั้งแต่ปี พ.ศ. 2559 ถึง พ.ศ. 2565 แบ่งตามประเภทอุตสาหกรรม สรุปได้ว่า จาก 3,204 ตัวอย่าง เป็นตัวอย่างบริษัทในธุรกิจบริการ ธุรกิจอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้างและธุรกิจสินค้าอุตสาหกรรมมากที่สุด มีจำนวน 756, 657, และ 584 ตัวอย่าง ตามลำดับ

ผลการวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics)

การวิเคราะห์ทางสถิติเชิงพรรณนาเป็นการอธิบายถึงข้อมูลเบื้องต้นของตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา ประกอบด้วย ร้อยละความถี่ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าต่ำสุด และค่าสูงสุด โดยแสดงรายละเอียดดังต่อไปนี้

ตารางที่ 4-3 ค่าสถิติพื้นฐานของตัวแปรที่นำมาศึกษา

ตัวแปร	N	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ค่าต่ำสุด	ค่าสูงสุด
EQ	3208	0.410675	1.529433	0.000022	47.152664
SIZE	3208	6.836500	0.680800	5.012975	9.533471
ROA	3208	5.646789	9.811585	-64.860000	75.060000
LEV	3208	1.185034	2.939444	-31.840000	101.120000

จากตารางที่ 4-3 พบว่า คุณภาพกำไร (EQ) มีค่าต่ำสุดเท่ากับ 0.000022, ค่าสูงสุดเท่ากับ 47.152664, ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.410675, และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.529433

สำหรับประเภทของขนาดกิจการ (SIZE) มีค่าต่ำสุดเท่ากับ 5.012975, ค่าสูงสุดเท่ากับ 9.533471, ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 6.836560, และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.680580 ความสามารถในการทำกำไร (ROA) มีค่าต่ำสุดเท่ากับ -64.860000, ค่าสูงสุดเท่ากับ 95.310000, ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 5.646789, และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 9.811585 ความเสี่ยงทางการเงิน (LEV) มีค่าต่ำสุดเท่ากับ -31.840000, ค่าสูงสุดเท่ากับ 101.120000, ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.185034, และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 2.939444

ตารางที่ 4-4 ค่าความถี่ร้อยละของตัวแปร

ตัวแปร	ค่าคงที่	N	ร้อยละ
TFRS15	0	1,304	40.65%
TFRS15	1	1,904	59.35%
ESG	0	2,671	83.26%
ESG	1	537	16.74%
AUDIT	0	1,278	39.84%
AUDIT	1	1,930	60.16%

จากตารางที่ 4-4 แสดงค่าความถี่ของการนำมาตราฐานรายงานทางการเงิน ฉบับที่ 15 มาถือปฏิบัติ (TFRS15) โดยช่วงก่อนการนำมาตราฐานรายงานทางการเงิน ฉบับที่ 15 มาถือปฏิบัติ มีจำนวน 1,304 ตัวอย่าง คิดเป็นร้อยละ 40.65 ของตัวอย่างทั้งหมด และช่วงปีที่นำมาตราฐานรายงานทางการเงิน ฉบับที่ 15 มาถือปฏิบัติ มีจำนวน 1,904 ตัวอย่าง คิดเป็นร้อยละ 59.35 ของตัวอย่างทั้งหมด ตลาดหลักทรัพย์มีการคัดเลือกบริษัทให้อยู่ในกลุ่มบริษัท SETESG โดยบริษัทที่ไม่ได้ถูกคัดเลือกให้อยู่ในกลุ่มบริษัท SETESG มีจำนวน 2,671 ตัวอย่าง คิดเป็นร้อยละ 83.26 ของตัวอย่างทั้งหมด และตลาดหลักทรัพย์คัดเลือกให้อยู่ในกลุ่มบริษัท SETESG มีจำนวน 537 ตัวอย่าง คิดเป็นร้อยละ 16.74 ของตัวอย่างทั้งหมด สำหรับประเภทของสำนักงานสอบบัญชี (AUDIT) คือบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ที่ไม่ได้ใช้สำนักงานสอบบัญชีในกลุ่ม Big4 มีจำนวน 1,278 ตัวอย่าง คิดเป็นร้อยละ 39.84% ของตัวอย่างทั้งหมด บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ที่ใช้สำนักงานสอบบัญชีในกลุ่ม Big4 จำนวน 1,930 ตัวอย่าง คิดเป็นร้อยละ 60.16% ของตัวอย่างทั้งหมด

ผลการวิเคราะห์สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics)

1.1 ผลการวิเคราะห์สหสัมพันธ์ (Correlation Analysis)

การวิเคราะห์สหสัมพันธ์ (Correlation Analysis) เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของตัวแปรทั้งหมดที่ใช้ในการศึกษา เพื่อตรวจสอบทิศทางและระดับความสัมพันธ์เบื้องต้นระหว่างตัวแปร โดยแสดงรายละเอียดดังต่อไปนี้

ตารางที่ 4-5 ผลการวิเคราะห์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรโดยวิธี Pearson

ตัวแปร	<i>TFRS15</i>	<i>TFRS15xESG</i>	<i>AUDIT</i>	<i>SIZE</i>	<i>ROA</i>	<i>LEV</i>
<i>EQ</i>	-0.005	.148***	.188***	.505***	-.016	.127***
<i>TFRS15</i>	1.000	.311***	.036**	.042***	-.024*	-.002
<i>TFRS15xESG</i>		1.000	.198***	.374***	.065***	.011
<i>AUDIT</i>			1.000	.381***	.120***	.046***
<i>SIZE</i>				1.000	.126***	.127***
<i>ROA</i>					1.000	-.161***
<i>LEV</i>						1.000

หมายเหตุ: *, **, *** นัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับ 0.1, 0.05, 0.01 ตามลำดับ

จากตารางที่ 4-5 การวิเคราะห์สหสัมพันธ์ของ Pearson ระหว่างตัวแปรที่ใช้การวิจัย สมมติฐาน พบว่าค่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรส่วนใหญ่อยู่ในระดับต่ำ โดยค่าสัมประสิทธิ์ที่สูงที่สุดอยู่ที่ 0.505 นอกจากนี้ยังพบว่าการนำมาตรฐานรายงานทางการเงิน ฉบับที่ 15 มาถือปฏิบัติ (*TFRS15*) มีความสัมพันธ์เป็นลบกับคุณภาพกำไร (*EQ*) โดยมีค่าสัมประสิทธิ์อยู่ที่ -0.005 ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ในขณะที่บริษัทที่ดำเนินธุรกิจตามแนวทาง ESG ที่นำมาตรฐานรายงานทางการเงิน ฉบับที่ 15 มาถือปฏิบัติ (*TFRS15xESG*) มีความสัมพันธ์เป็นบวกกับคุณภาพกำไร (*EQ*) โดยมีค่าสัมประสิทธิ์อยู่ที่ 0.148 มีนัยสำคัญทางสถิติอยู่ที่ 0.01 ในส่วนความสัมพันธ์ของตัวแปรควบคุมอื่นๆ ที่มีต่อคุณภาพกำไร (*EQ*) จะเห็นได้ว่า ประเภทของสำนักงานสอบบัญชี (*AUDIT*), ขนาดของกิจการ (*SIZE*), ความเสี่ยงทางการเงิน (*LEV*) มีความสัมพันธ์เป็นบวกกับคุณภาพกำไรในระดับนัยสำคัญที่ 0.01 และ อัตราส่วนผลตอบแทนจากสินทรัพย์ (*ROA*) มีความสัมพันธ์เป็นลบกับคุณภาพกำไรในระดับที่ไม่มีนัยสำคัญ ทั้งนี้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระมีค่าไม่สูงจึงไม่ส่งผลต่อการเกิดปัญหาตัวแปรอิสระมีความสัมพันธ์กันเอง (Multicollinearity)

1.2 ผลการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุ (Multiple Regression Analysis)

ผู้วิจัยได้ใช้การวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุ (Multiple Regression Analysis) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตามกับตัวแปรอิสระ เพื่อใช้ในการทดสอบสมมติฐาน โดยแสดงรายละเอียดดังต่อไปนี้

ตารางที่ 4-6 ผลการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุ

<i>Variable</i>	<i>Coefficients</i>	<i>t-stat</i>	<i>p-value</i>	<i>VIF</i>
<i>(Constant)</i>	1.905	16.121	<.001	
<i>TFRS15</i>	-0.024	-1.069	.285	1.117
<i>TFRS15xESG</i>	-0.081**	-2.236	.025	1.301
<i>AUDIT</i>	.005	.230	.818	1.182
<i>SIZE</i>	.530***	29.609	<.001	1.355
<i>ROA</i>	-.005***	-4.655	<.001	1.058
<i>LEV</i>	.011***	3.134	.002	1.052
<i>Adjusted R Square</i>		0.265		
<i>Sig. F-stat</i>		<0.001		
<i>N</i>		3208		

หมายเหตุ: *, **, *** นัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับ 0.1, 0.05, 0.01 ตามลำดับ

จากตารางที่ 4-6 แสดงผลการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 3,208 ตัวอย่าง โดยพบว่าค่า Adjusted R Square เท่ากับ 0.265 ซึ่งหมายถึงตัวแปรอิสระมีความสามารถอธิบายถึงคุณภาพกำไรที่วัดโดยรายการคงค้างที่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้บริหาร ได้ร้อยละ 26.5 เมื่อพิจารณาตัวแปรสำหรับการทดสอบ พบว่า การนำมาตราฐานรายงานทางการเงิน ฉบับที่ 15 มาถือปฏิบัติ (TFRS 15) ไม่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพกำไรที่วัดค่าจากรายการคงค้างที่เกิดจากดุลยพินิจของผู้บริหาร โดยมีค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ -0.024 ค่า P-Value เท่ากับ 0.285 ในขณะที่บริษัทที่ถูกตลาดหลักทรัพย์คัดเลือกให้อยู่ในกลุ่ม SETESG (ESG) ที่มีการนำมาตราฐานรายงานทางการเงิน ฉบับที่ 15 มาถือปฏิบัติ (TFRS15 x ESG) มีความสัมพันธ์เชิงลบกับคุณภาพกำไรที่วัดค่าจากรายการคงค้างที่เกิดจากดุลยพินิจของผู้บริหาร โดยมีค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ -0.081 ค่า P-Value เท่ากับ 0.025 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ในส่วนของตัวเองควบคุม ขนาดของกิจการ (SIZE) มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับคุณภาพกำไรที่วัดค่าจากรายการคงค้างที่เกิดจากดุลยพินิจของผู้บริหาร โดยมีค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ 0.053 และค่า P-Value < 0.001 ซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ความสามารถในการทำกำไร (ROA) มีความสัมพันธ์เชิงลบกับคุณภาพกำไรที่วัดค่าจากรายการคงค้างที่เกิดจากดุลยพินิจของผู้บริหาร โดยมีค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ -0.005 และค่า P-Value < 0.001 ซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ความเสี่ยงทางการเงิน (LEV) มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับคุณภาพกำไรที่วัดค่าจากรายการคงค้างที่เกิดจากดุลยพินิจของผู้บริหาร โดยมีค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ 0.011 และค่า P-Value เท่ากับ 0.002 ซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 อย่างไรก็ตามผู้วิจัยไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างประเภทสำนักงานสอบบัญชี (AUDIT) กับคุณภาพกำไรที่วัดค่าจากรายการคงค้างที่เกิดจากดุลยพินิจของผู้บริหาร โดยมีค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ 0.005 และค่า P-Value เท่ากับ 0.818

สรุปผลการทดสอบสมมติฐานงานวิจัย

จากสมมติฐานที่ผู้วิจัยใช้ในการศึกษา ดังนี้

H1 : การนำมาตรฐานรายงานทางการเงิน TFRS15 มาถือปฏิบัติส่งผลกระทบต่อคุณภาพกำไรของบริษัท

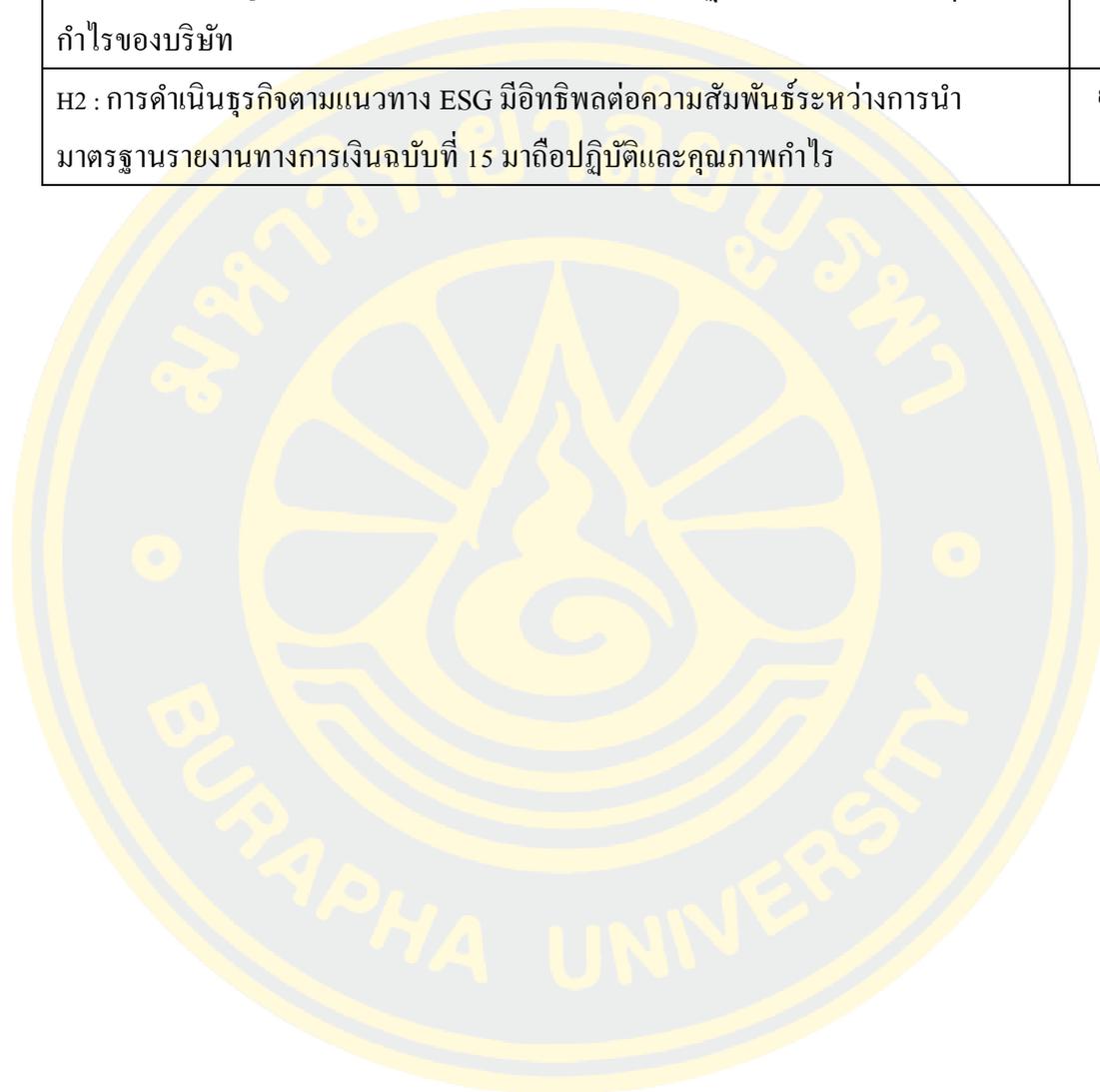
จากตารางที่ 4-7 ผลการทดสอบไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างการนำมาตรฐานรายงานทางการเงิน ฉบับที่ 15 (TFRS 15) กับคุณภาพกำไรที่วัดค่าจากรายการคงค้างที่เกิดจากดุลยพินิจของผู้บริหาร

H2: การดำเนินธุรกิจตามแนวทาง ESG มีอิทธิพลต่อความสัมพันธ์ระหว่างการนำมาตรฐานรายงานทางการเงินฉบับที่ 15 มาถือปฏิบัติและคุณภาพกำไร

จากตารางที่ 4-7 ผลการทดสอบพบว่า เมื่อนำบริษัทที่ดำเนินธุรกิจตามแนวทาง ESG เป็นตัวแปรกำกับในสมการ มีผลทำให้การนำมาตรฐานรายงานทางการเงิน ฉบับที่ 15 (TFRS 15) มาถือปฏิบัติ มีความสัมพันธ์เชิงลบกับคุณภาพกำไรที่วัดค่าจากรายการคงค้างที่เกิดจากดุลยพินิจของผู้บริหาร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 4-7 สรุปผลการทดสอบสมมติฐานงานวิจัย

สมมติฐานงานวิจัย	ผลการทดสอบ
H1 : การนำมาตรฐานรายงานทางการเงิน TFRS15 มาถือปฏิบัติส่งผลกระทบต่อคุณภาพกำไรของบริษัท	ปฏิเสธ
H2 : การดำเนินธุรกิจตามแนวทาง ESG มีอิทธิพลต่อความสัมพันธ์ระหว่างการนำมาตรฐานรายงานทางการเงินฉบับที่ 15 มาถือปฏิบัติและคุณภาพกำไร	ยอมรับ

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลกระทบจากการนำมาตราฐานการรายงานทางการเงินฉบับที่ 15 เรื่อง รายได้จากสัญญาที่ทำกับลูกค้า (IFRS 15) มาถือปฏิบัติต่อคุณภาพกำไรและอิทธิพลกำกับของการดำเนินธุรกิจตามแนวทาง ESG ต่อความสัมพันธ์ระหว่างการนำมาตราฐานการรายงานทางการเงินฉบับที่ 15 เรื่อง รายได้จากสัญญาที่ทำกับลูกค้ามาถือปฏิบัติกับคุณภาพกำไรของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย โดยใช้ข้อมูลของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ในช่วงปี พ.ศ. 2559 – 2561 และ พ.ศ. 2562 – 2565 เนื่องจากเป็นช่วงปีก่อนและหลังที่มีการนำมาตราฐานการรายงานทางการเงิน ฉบับที่ 15 เรื่อง รายได้จากสัญญาที่ทำกับลูกค้า (IFRS 15) มาถือปฏิบัติ ซึ่งกลุ่มตัวอย่างที่นำมาใช้ในการศึกษาครั้งนี้มีจำนวนทั้งสิ้น 3,208 ตัวอย่าง ภายหลังจากการเก็บข้อมูลทั้งหมด ได้นำมาวิเคราะห์ผลด้วยสถิติเชิงพรรณนาเป็นการอธิบายถึงข้อมูลเบื้องต้นของตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา ประกอบด้วย ความถี่ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าต่ำสุด และค่าสูงสุด และวิเคราะห์สถิติเชิงอนุมานโดยใช้การวิเคราะห์สหสัมพันธ์และการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุ เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของตัวแปรและเพื่อทดสอบสมมติฐานการวิจัย

สรุปผล

ผลการทดสอบพบว่า การนำมาตราฐานการรายงานทางการเงิน ฉบับที่ 15 เรื่อง รายได้จากสัญญาที่ทำกับลูกค้า (IFRS 15) มาถือปฏิบัติ ไม่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพกำไรที่วัดค่าจากรายการคงค้างที่เกิดจากดุลยพินิจของผู้บริหาร ซึ่งผลการทดสอบดังกล่าวไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ แสดงให้เห็นว่าการนำมาตราฐานการรายงานทางการเงินฉบับที่ 15 เรื่อง รายได้จากสัญญาที่ทำกับลูกค้ามาถือปฏิบัติ (IFRS 15) ไม่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพกำไรของบริษัท สอดคล้องกับงานวิจัยของกรัยนัยร์ วิวงค์ (2563) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างมาตรฐานการรายงานทางการเงินฉบับที่ 15 กับคุณภาพกำไรของกลุ่มอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้างในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย โดยการวัดคุณภาพกำไรผ่านรายการคงค้างที่เกิดจากดุลยพินิจของผู้บริหารซึ่งพบว่าการนำมาตราฐาน IFRS 15 มาถือปฏิบัติ ไม่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพกำไรที่วัดค่าจากรายการคงค้างที่เกิดจากดุลยพินิจของผู้บริหารและสอดคล้องกับ Mahmoud (2018) และ Osinubi (2020) พบว่าการนำมาตราฐานการรายงานทางการเงินฉบับที่ 15 มาถือปฏิบัติ ไม่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพกำไรของบริษัทจดทะเบียนในประเทศไทยอีกด้วย

นอกจากนี้ผลการทดสอบพบว่า การนำมาตราฐานรายงานทางการเงิน ฉบับที่ 15 มาถือปฏิบัติในกิจการที่ดำเนินธุรกิจตามแนวทาง ESG มีความสัมพันธ์เชิงลบต่อคุณภาพกำไรที่วัดค่าจากรายการคงค้างที่เกิดจากดุลยพินิจของผู้บริหาร ซึ่งผลทดสอบดังกล่าวเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 แสดงให้เห็นว่าการนำ TFRS15 มาถือปฏิบัติในกิจการที่ดำเนินธุรกิจตามแนวทาง ESG ทำให้คุณภาพกำไรดีขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับศรารักษ์ (2563) ที่กล่าวว่าบริษัทฯ ที่ดำเนินธุรกิจตามแนวทาง ESG และมีการเปิดเผยข้อมูลด้านธรรมาภิบาล จะมีคุณภาพกำไรที่ดีและสอดคล้องกับ ทอฝัน คำวงษ์และคณะ (2562) ศึกษาความสัมพันธ์ของบรรษัทภิบาลกับคุณภาพกำไร ซึ่งผลการศึกษาพบว่า สัดส่วนการถือหุ้นที่เพิ่มขึ้นของผู้บริหารและคณะกรรมการของบริษัท ส่งผลต่อคุณภาพกำไรที่เพิ่มขึ้นเช่นกัน

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาครั้งนี้พบว่า การนำมาตราฐานรายงานทางการเงิน TFRS15 มาถือปฏิบัติไม่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพกำไรของบริษัททั่วไป แต่ส่งผลกระทบต่อบริษัทที่ดำเนินธุรกิจตามแนวทาง ESG นั้น เนื่องจากบริษัทที่ดำเนินธุรกิจตามแนวทาง ESG ให้ความสำคัญทั้งด้านสิ่งแวดล้อม สังคม และธรรมาภิบาล ซึ่งเป็นความรับผิดชอบต่อผู้มีส่วนได้เสียซึ่งรวมถึงการรายงานทางการเงินที่โปร่งใส ดังนั้นการนำ TFRS 15 มาถือปฏิบัติกับบริษัททั่วไปอาจเป็นการเปิดโอกาสให้มีการจัดการกำไรผ่านรายการคงค้างที่เกิดจากดุลยพินิจของผู้บริหาร โดยใช้ประโยชน์จากการที่มาตรฐานเปิดโอกาสให้ใช้ดุลยพินิจของผู้บริหารมากขึ้น อย่างไรก็ตามบริษัทที่ดำเนินธุรกิจตามแนวทาง ESG มักมีระบบการกำกับดูแลกิจการที่ดี และให้ความสำคัญกับความน่าเชื่อถือของข้อมูลทางการเงินมากกว่าบริษัททั่วไป ส่งผลให้รายการคงค้างที่เกิดจากดุลยพินิจของผู้บริหารลดลง ทำให้คุณภาพกำไรเพิ่มขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Velte (2019) ที่พบความสัมพันธ์เชิงลบระหว่าง ESG กับการจัดการกำไร แสดงถึงคุณภาพกำไรที่สูงขึ้นในบริษัทที่มีการกำกับดูแลกิจการตามแนวทาง ESG ที่ดี และบริษัทที่มี ESG สูงมีแนวโน้มที่จะมีการจัดการกำไรที่ต่ำกว่า (Chouaibi และ Zouari, 2022) ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการดำเนินธุรกิจตามแนวทาง ESG มีบทบาทในการส่งเสริมคุณภาพกำไรเมื่อมีการนำมาตราฐานใหม่มาใช้

ข้อเสนอแนะงานวิจัย

ผลวิจัยดังกล่าวทำให้นักลงทุนหรือผู้ใช้งบการเงินเห็นว่า เมื่อมีการนำตัวเลขกำไรของบริษัทที่ดำเนินธุรกิจตามแนวทาง ESG หรือบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ที่มีรายชื่ออยู่ในกลุ่มหุ้น SETESG มาใช้ ซึ่งทำให้คุณภาพกำไรที่ได้มีความน่าเชื่อถือมากกว่าบริษัท

ที่ไม่ได้ดำเนินการตามแนวทาง ESG ซึ่งนักลงทุนจะให้ความสำคัญกับบริษัทที่ดำเนินการตามแนวทาง ESG ส่งผลให้ตัวเลขกำไรในงบการเงินมีคุณภาพที่ดีขึ้น มีความน่าเชื่อถือ เป็นกำไรที่มีเสถียรภาพ สามารถนำกำไรปัจจุบันที่มีคุณภาพไปคาดการณ์กำไรในอนาคตเพื่อตัดสินใจลงทุนได้

ในส่วนของตลาดหลักทรัพย์นั้น เมื่อได้ทราบถึงผลงานวิจัยนี้ซึ่งสอดคล้องกับการที่ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยได้มีนโยบายส่งเสริมให้บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยเน้นเรื่องของการเติบโตอย่างยั่งยืน รวมถึงได้มีการจัดลำดับกลุ่มหุ้นที่มีการดำเนินการตามแนวทาง ESG โดยกำหนดให้อยู่ในกลุ่ม SETESG ส่งเสริมให้บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ดำเนินการตามแนวทาง ESG เพิ่มมากขึ้นซึ่งเป็นผลดีทั้งกับบริษัทจดทะเบียนเอง และเป็นผลดีต่อนักลงทุนด้วย

ในขณะที่เดียวกันผู้บริหารของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย เมื่อทราบถึงผลงานวิจัยนี้ว่าการดำเนินการตามแนวทาง ESG ส่งผลให้คุณภาพกำไรเพิ่มขึ้น มีความคิดที่จะผลักดันให้บริษัทดำเนินการอย่างยั่งยืนตามแนวทาง ESG นอกจากส่งผลให้คุณภาพกำไรเพิ่มขึ้นแล้ว ยังเป็นที่ชื่นชอบของนักลงทุนที่ชื่นชอบการลงทุนในบริษัทที่ดำเนินธุรกิจตามแนวทาง ESG เพราะว่ามีคุณภาพกำไรที่ดีมากกว่าบริษัทที่ไม่ได้ดำเนินธุรกิจตามแนวทาง ESG และจะมีนักลงทุนที่สนใจในหลักทรัพย์ของบริษัทเพิ่มมากขึ้น ทำให้ผู้บริหารต้องกลับมาพิจารณาถึงแนวทางการดำเนินการตามแนวทาง ESG เพิ่มขึ้น รวมถึงส่งเสริมและปรับปรุงการดำเนินงานของบริษัทตัวเองเพื่อเข้าสู่การดำเนินธุรกิจตามแนวทาง ESG นอกจากเป็นผลดีต่อการเติบโตของบริษัทแล้วยังเป็นผลดีในการดึงดูดนักลงทุนให้มาลงทุนในบริษัท

ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

จากผลการวิจัยพบว่าเมื่อมีการนำตัวแปร ESG มาเป็นตัวแปรกำกับ พบว่าตัวแปร ESG มีผลกระทบต่อการนำมาตรฐานรายงานทางการเงินฉบับที่ 15 เรื่อง รายได้จากสัญญาที่ทำกับลูกค้ามาถือปฏิบัติ

1. ผู้ที่สนใจอาจศึกษาเกี่ยวกับผลกระทบจากการนำมาตรฐานรายงานทางการเงินฉบับอื่นๆ มาถือปฏิบัติควรมีการนำตัวแปร ESG เข้าร่วมศึกษาเพิ่มเติมด้วย
2. เนื่องจากมาตรฐานรายงานทางการเงิน ฉบับที่ 15 เรื่อง รายได้จากสัญญาที่ทำกับลูกค้า (IFRS 15) และตัวแปร ESG อาจส่งผลกระทบต่ออุตสาหกรรมแตกต่างกัน ผู้สนใจอาจทดสอบผลกระทบในแต่ละอุตสาหกรรม

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กริชนิษฐ์ กริชนิษฐ์วิวงศ์. (2563) มาตรฐานรายงานทางการเงิน ฉบับที่ 15 กับคุณภาพกำไร กลุ่มอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้างในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. การค้นคว้าอิสระ บัณฑิตมหาบัณฑิต, สาขาบัญชี, คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- ชัชฎาพรรณ โพธิ์ทอง. (2558). ผลกระทบจากการบังคับใช้มาตรฐานการบัญชีฉบับปรับปรุงปี พ.ศ. 2550 – 2552 ที่มีต่อคุณภาพกำไรและการตอบสนองของนักลงทุนของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ บัณฑิตมหาบัณฑิต, สาขาวิชาบัญชี, คณะการจัดการและการท่องเที่ยว, มหาวิทยาลัยบูรพา
- ชฎาณัฐ ปิยะวิบูลย์. (2559). ประสิทธิภาพของคณะกรรมการตรวจสอบคุณภาพการสอบบัญชีที่มีต่อคุณภาพกำไรและการส่งสัญญาณคุณภาพกำไรผ่านการจ่ายเงินปันผลของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ บริหารธุรกิจบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์
- ชลลดา สมานจิตต์ และ พัฒนันท์ กาญจนวัฒน์. (2562). ผลกระทบของการดำเนินธุรกิจตามแนวทาง ESG ต่อคุณภาพกำไรของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. วิทยานิพนธ์บัณฑิตมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ฐิติมา จันทร์เดช. (2564). ผลกระทบของการปรับใช้ TFRS 15 ต่อการรายงานทางการเงินในอุตสาหกรรมอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง. วารสารการบัญชี, 169, 45-60.
- ณัฐติณณา จิมท้วม. (2558). ผลกระทบของการนำมาตรฐานการบัญชี ฉบับที่ 19 เรื่อง ผลประโยชน์พนักงานมาใช้ต่อคุณภาพกำไร. วิทยานิพนธ์ บัณฑิตมหาบัณฑิต, สาขาการบัญชีธุรกิจบูรณาการ, คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- ธันยกร จันทร์สาส์น. (2559). คุณภาพกำไรของบริษัทจดทะเบียนในประเทศไทยที่มีบรรษัทภิบาลในระดับดีเลิศ: นัยจากรายการค่าง. วารสารนักบริหาร, 36(2), 52–61.
- ธีรกานต์ เหมือนใจ. (2562). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพกำไร และความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพกำไรกับการจ่ายเงินปันผล ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. วิทยานิพนธ์, คณะการจัดการและการท่องเที่ยว, มหาวิทยาลัยบูรพา
- ปานสุวรรณ รัตนพล. (2563). ผลกระทบของ TFRS 15 ต่อการรายงานทางการเงินในอุตสาหกรรมอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง. วารสารบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 169, 47-68.
- วงศ์มณี ขวาลวรรณ. (2562). ผลกระทบจากการปรับใช้มาตรฐานการรายงานทางการเงิน ฉบับที่ 15 เรื่อง รายได้จากสัญญาที่ทำกับลูกค้า ที่มีต่อคุณภาพกำไร. การศึกษาค้นคว้าอิสระ

วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต, สาขาการบัญชีและการบริหารการเงิน, คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

วรพรรณ เผ่าศิริพิศลภ. (2564). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างระดับความรับผิดชอบด้านสิ่งแวดล้อม สังคม และบรรษัทภิบาล (ESG) ของบริษัท และการถูกคัดเลือกเข้าดัชนี SETTHSI ต่อแนวโน้มนโยบายการทุจริต. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ยิรินุช นิ่มตระกูล และวิริยา ไชยาคำ. (2565). ผลกระทบจากมาตรฐานการรายงานทางการเงิน ฉบับที่ 15 เรื่องรายได้จากสัญญาที่ทำกับลูกค้าที่มีต่อความสามารถในการทำกำไรของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่มอุตสาหกรรมอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง. ใน สดภาพ อมรสวัสดิ์วัฒนา (บรรณาธิการ), การประชุมวิชาการและนำเสนอผลงานทางวิชาการระดับชาติ UTCC Academic Day (หน้า 112-125). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย.

ศิลปพร ศรีจันทเพชร, และอนุวัฒน์ ภักดี. (2562). รายได้จากสัญญาที่ทำกับลูกค้า: หลักการรับรู้รายได้. วารสารสภาวิชาชีพบัญชี, 1(1), 40-20.

ศิลปพร ศรีจันทเพชร, และอนุวัฒน์ ภักดี. (2563). การนำ TFRS 15 มาถือปฏิบัติในปีแรก ส่งผลกระทบต่องบการเงินอย่างไร. วารสารสภาวิชาชีพบัญชี, 16(50), 23-42.

ศรารักษ์ แสงจันทร์. (2563). การเปิดเผยข้อมูล ESG กับคุณภาพกำไรของบริษัทจดทะเบียนใน SET100. วารสารการบัญชีและการเงิน, 12(1), 1-15.

สุภัทรา อมรสวัสดิ์วัฒนา. (2566). ผลกระทบของการปรับใช้ TFRS 15 ในปีแรกต่อความสัมพันธ์ระหว่างราคาหลักทรัพย์กับข้อมูลทางบัญชีของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์เอ็มเอไอ. วารสารราชภัฏพระนคร, 17(55), 317-329.

Ahmed, M., & Ali, U. (2023). Accounting Manipulation and Weighted Average Cost of Capital: Detecting Earnings Management via Yoon and Miller (2006) Model: The Perspective of Pakistan. *Journal of Development and Social Sciences*, 4(3), 541-549.

Babuta, D., & Ovesen, O. (2024). The Impact of IFRS 15 on Earnings Management. OsloMet Student Theses. [Online]. Available: <https://oda.oslomet.no/oda-xmllui/bitstream/handle/11250/3167011/no.oslomet%3Ainspera%3A237676991%3A238322635.pdf>

- Barth, M. E., Cahan, S. F., Chen, L., & Venter, E. R. (2017). Corporate social responsibility performance and cost of equity capital: The roles of stakeholder orientation and financial transparency. *Accounting, Organizations and Society*, 62, 1–19.
- Bova, F., & Pereira, R. (2012). Earnings management, accounting conservatism, and contracting: The role of private information. *Contemporary Accounting Research*, 29(4), 1231–1249.
- Chaiyot Sumritsakun (2022). The Effect of sustainability report on value relevance of accounting information: Case study of Thai listed firms, *Kasetsart Journal of Social Sciences* 43 (2022), 387-394.
- Chen, J. (2024). The impact of IFRS 15 on revenue and earnings quality: Evidence from China. *Asian Review of Accounting*, 32(1), 57–75.
- Chouaibi, Y., & Zouari, G. (2022). The effect of corporate social responsibility practices on real earnings management: evidence from a European ESG data. *International Journal of Disclosure and Governance*, 19(1), 123–134.
- Clarkson, P. M., Li, Y., Richardson, G. D., & Vasvari, F. P. (2008). The effect of voluntary environmental disclosure on the cost of equity capital: Some Canadian evidence. *Accounting, Organizations and Society*, 33(7-8), 303–327.
- Darabee, T., & Mousa, A. (2024). Adoption of revenue recognition standard in Palestine: The effect on earnings management. *International Journal of Accounting and Information Management*.
- Dechow, P., Ge, W., & Schrand, C. (2010). Understanding earnings quality: A review of the proxies, their determinants and their consequences. *Journal of International Accounting Research*, 11, 1-25. doi:10.2308/jiar-10221 *Accounting and Economics*, 50(2), 344-401.
- Hashim, F., Ahmed, E. R., & Huey, Y. M. (2019). Board Diversity and Earning Quality: Examining the Role of Internal Audit as a Moderator. *Australasian Accounting, Business and Finance Journal*, 13(4), 73–91.
- Hasan, M. T., Rahman, A. A., & Sumi, F. R. (2020). The Moderating Role of Audit Quality on the Relationship between IFRS Adoption and Earnings Management: Evidence from Bangladesh. *International Journal of Mechanical and Production Engineering Research and Development*, 10(3), 1809–1820.

- López, M. V., García, A., & Rodríguez, L. (2007). Integrating environmental and social information into accounting reports. *European Accounting Review*, 16(3), 487–513.
- Mahmoud, M. (2018). IFRS adoption and earnings quality: Evidence from Egypt. *SSRN Electronic Journal*. https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=4140614
- Osinubi, T. S. (2020). International Financial Reporting Standards and earnings quality: Evidence from Egypt. *SSRN Electronic Journal*. https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=4140614
- Sloan, R. G. (1996). Do Stock Prices Fully Reflect Information in Accruals and Cash Flows about Future Earnings? *The Accounting Review*, 71(3), 289-315. Retrieved from www.jstor.org/stable/248290
- Souza, R. M. S. D., Gonçalves, R. D., & Silva, A. F. D. (2020). Accounting treatment for revenue from contracts with customers: Effects of IFRS 15. *Revista de Administração Contemporânea*, 24(4), 363–376.
- Stickney, C. P. (1996). *Financial Reporting and Statement Analysis: A Strategic Perspective*: Dryden Press.
- Stickney, C. P., Wahlen, J. M., & Brown, P. R. (2004). *Financial reporting and statement analysis: a strategic perspective (5th ed. ed.)*: Thomson/South-Western.
- Yaqoob, M., Mohammed, A., & Hassan, H. (2020). A model for harmonizing the pillars of corporate governance to enhance profitability. *ResearchGate*. Retrieved from https://www.researchgate.net/figure/A-model-for-harmonizing-the-pillars-of-corporate-governance-to-enhance-profitability_fig1_338535500
- Velte, P. (2019). The bidirectional relationship between ESG performance and earnings management: Empirical evidence from Germany. *Journal of Global Responsibility*, 10(4), 376–391
- Yoon, S. S., Kim, J. H., & Woodruff, G. (2006). Improved earnings management detection model for the Korean context. *Korean Accounting Review*, 31(1), 67-102.
- Yoon, S. S., & Miller, G. A. (2002). Cash from Operations and Earnings Management in Korea. *The International Journal of Accounting*, 37(4), 395-412.
- Yoon, S. S., Miller, G., & Jiraporn, P. (2006). Earnings Management Vehicles for Korean Firms. *Journal of International Financial Management & Accounting*, 17(2), 85-109.

Zeghal, D., Chtourou, S., & Fourati, Y. (2012). The Effect of Mandatory Adoption of IFRS on Earnings Quality: Evidence from the European Union. *Journal of International Accounting Research*, 11, 1-25. doi:10.2308/jiar-10221

ประวัติย่อของผู้วิจัย

ชื่อ-สกุล	นิภาส เจริญวรรณ
วัน เดือน ปี เกิด	22 กุมภาพันธ์ 2526
สถานที่เกิด	จังหวัดชลบุรี
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	29/14 หมู่ 2 ต.เสม็ด อ.เมือง จ.ชลบุรี 20000
ประวัติการศึกษา	ปริญญาตรี บัญชีบัณฑิต มหาวิทยาลัยบูรพา

